

Öva löst tänk skarpt

Vurpor med mc, hörselskador och heta ksp-pipor syns i olycksstatistiken. ► 10

Nya vindar över Östergötland

Insatskompaniet tål en kraftmätning med fältförbanden. ► 16

Doktor Sjöström skriver ut recept

Magnus Sjöström vill testa vad en fördubblad övnings-tid kan ge. ► 22

Ett hem för de modiga

Tidningen har hälsat på svenska KFOR-styrkan och mött ett proffsförband. ► 32

Hemvärnet 3 2005

Roland Ekenberg
ny rikshemvärnschef

Lindström – en dagslända eller förnyare

FOTO: ANDERS KÄMPE

"När du läser detta har regeringen sannolikt beslutat att jag ska byta befattning och bli operativ chef i Försvarsmakten med ansvar för genomförande av vår verksamhet utomlands och åtgärder hemma för att värna vår territoriella integritet."

Under senvåren har jag haft nöjet att följa hemvärnet i nordligaste Sverige och genomföra inspektioner i Östergötland och Norrbotten. Återigen blir jag förstummad över vilken förmåga som finns inbyggd i vårt system. Soldatkunskaper blandas med erfarenheter från arbetsliv och fritidsaktiviteter. Gränsjägarkompaniet från Karasuo består av erfarna jägare utbildade i Kiruna eller Finland som har god förmåga att lösa sina uppgifter i ytövervakning i fjällterräng under alla väderbetingelser. Ibland kan de skifta uppdragsgivare och stödjer då fjällräddningen. Vi genomförde skjutövning med gott resultat där även undertecknad klarade provet med glans (vann dock inte) omgiven av vana jägare och många tävlingsskyttar.

Inspektionerna i Linköping och Boden visade återigen att utvecklingen till det nya hemvärnet med tuffare krav på faktisk förmåga går vidare. Personalen är soldater och kan lösa uppgifterna att skydda och bevaka objekt. På båda platserna såg jag fina exempel på bataljonsövningar där systemen kan övas tillsammans. Det betyder att alla olika funktioner kan delta i samma övningar. Det är min bestämda uppfattning att längre dygnsövningar med övernattningsger bättre effekt än enskilda momentövningar. Det är också viktigt att olika funktioner som sjukvård och hundekipage övar mer tillsammans med övriga och inte bara enskilt. I Norrbotten blev jag mäktigt imponerad av Kvinnliga bilkåren som uppfyllt alla sina befattningar och har mycket högt deltagande. De är med på samma villkor som alla andra soldater. Ett förband som utmärkte sig var Luleå marina hemvärnskompani vars förmåga inte står långt efter vilken insatspluton som helst.

När du läser detta har regeringen sannolikt beslutat att jag ska byta befattning och bli operativ chef i Försvarsmakten med ansvar för genomförande av vår verksamhet utomlands och åtgärder hemma för att värna vår territoriella integritet. Min nya befattning innebär inte att jag släpper hemvärnet utan snarare byter roll från funktionsansvarig till kravställare och utnyttjare av hemvärnet i den territoriella verksamheten. Jag ser det som en fördel för er att det blir en general mindre att övertyga om hur bra hemvärnet är.

Det är svårt att samla tankarna kring allt jag har upplevt sedan hösten 2002. Den kunskap jag fått om hemvärdets förmåga, den respekt jag känner för alla som ingår i hemvärnet, det engagemang jag upplevt. Jag har minnesbilder av fängslande möten från hela Sverige men kan här bara lyfta fram några. Dalsland, en underbar middag tillagad med hjärta och kärlek vid en liten insjö av en engagerad lotta med hemgjord bearnaisesås. Insatskompanifamiljen i Skåne som satsat tid och pengar på att inreda containrar på ett omilitäriskt sätt. Alla var med, även svågrar och svägerskor, vilket engagemang. Inspektionen i Halland där jag varje minut blev föremål för föredragningar eller följde övningar, inte en sekund gick till spillo. Rikshemvärnstinget i Revinge och diskussionerna om namnbytet och alla palavrar i presidiet hur vi ska gå vidare med denna fråga. Alla elever från när och fjärran jag träffat på HvSS med livliga diskussioner och kunskapsutbyte. Inspektionen i Dalarna där kungen fick se vårt moderna hemvärn och blev mäktigt imponerad av en rensningsövning med skarp ammunition. Förevisningen i Stockholm för vår statsminister och överbefälhavare som gav eko i Rosenbad. Alla insatser som genomförts över hela landet för att stödja samhället – vem kan glömma översvämningarna i Arvika eller stormen Gudrun?

Just det, jag glömde driftvärnet, hemvärnsmusiken, Ånn, Malmköping, Östersund, Gotland men här finns inte plats att nämna allt.

Tack alla ni som tjänstgör i hemvärnet oavsett om ni är hemvärnssoldater, soldater från våra avtalsorganisationer, officerare eller civila vid militärdistriktsgrupperna, veteraner, ungdomar eller andra supportrar. Jag har tuffat på som lokförare på den resa riksdagen och Försvarsmakten lagt rälsen för. Många har klivit på för att utveckla hemvärnet till en aktiv del i det nya insatsförsvaret med alla de utmaningar det medför. Många av dem har vi lyckats hantera men en hel del återstår, som min efterträdare Roland Ekenberg får jobba vidare med.

Tack

ANDERS LINDSTRÖM
rikshemvärnschef

Annons

Demokratin ska byggas underifrån

FOTO: ANDERS KÄMPE

Under inspektionen i Norrbottensgruppen åkte två medlemmar av rikshemvärnsrådet med. De frågade soldaterna om medinflytandet och namnbytet. Det visade sig att mycket få hade deltagit i någon diskussion om nytt namn. En tolkning som gjordes är att medinflytandet mest omfattar den högre nivån. De meniga soldaterna tycks inte vara aktiva i hemvärnets demokrati.

Förnyelsen i bataljonsråden verkar också gå långsamt. Det förekommer att man sitter mer än de tillåtna sex åren. Så här kan det gå till i verkligheten: En ledamot som suttit två treårsperioder bytte bataljon och kunde sedan fortsätta i rådet, visserligen som personlig ersättare men ändå mot andan i reglerna då han ibland är med vid mötena, trots att den ordinarie infunnit sig.

Det har också hänt att den valde och hans ersättare som båda suttit maximal tid byter till en frivilligorganisation och fortsätter i rådet, men nu som adjungerade. Den ordinarie ledamoten från frivilligorganisationen, som också varit med sex år, byter i

sin tur till en hemvärnsbataljon och fortsätter som ordinarie. Med andra ord sitter samma personer runt bordet som förut men nu har de bytt hattar med varandra.

I något fall är en och samma person både bataljonschef, ordförande i hemvärnsrådet och dess arbetsutskott samt sammankallande i valberedningen. En valberedning ska naturligtvis stå fri från styrelsen.

Sammanslagningar av bataljoner har också krånglat till det. Det förekommer att representanter och deras ersättare sitter kvar i rådet fast de inte längre företräder någon bataljon. Politiska villkor finns alltså även i hemvärdet. Fristående kompanier har haft rätt att ha en man eller kvinna i rådet, men om kompaniet blivit pluton, är det då i sin ordning att han eller hon sitter kvar?

En stor majoritet säger i rikshemvärnsavdelningens enkät från 2004 ett klart ja till medinflytandet. Så långt är allt gott och väl. Paradoxen är nu att föreningsproffsen, som oftast är medelålders män i höga grader, bär upp medinflytandet samtidigt som alla erkänner behovet av förnying och bättre representation för kvinnor. Ett väl fungerande medinflytande är en framgångsfaktor. Erfarenhet behövs och exemplen ovan behöver inte handla om medveten manipulation, men samtidigt är det viktigt att demokratin byggs underifrån.

ULF IVARSSON
chefredaktör

Roland Ekenberg, ny högste chef. FOTO: ANDERS KÄMPE

5 Hemvärnsnytt

Regementena tar över hemvärnsutbildningen. Bättre beredskap med nytt avtal.

16 Hemvärdet spöade arméförband

I Östergötland är insatsförmågan den röda tråden.

20 Bilden

22 Porträttet

24 Kvartett som kan rekrytering

Förebluffande resultat har nåtts i Småland tack vare planering och erfarenhet.

27 Modern pedagogik för instruktörer

På HvSS används de senaste metoderna för inläring då plutonchefer tränas till instruktörer.

29 Landet runt

32 Kosovo

Tidningens Pia-Lena Jansson åkte ner till Kosovo och imponerades av de svenska soldaterna.

35 Debatt

40 Värmländsk folkfest

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärdet

Nummer 3. Juni 2005. Årgång 65

Besöksadress

Lidingövägen 24
Stockholm

Postadress

Tidskriften Hemvärdet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson
Tel: 08-788 97 38. E-post: hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent: Pia-Lena Jansson
Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form: Forsberg Grafisk form AB

Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/5 nr: 100:-

Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Bengtsson & Sundström Media
Tel: 08-10 39 20

Fax: 10 39 15

E-post: marcus.svinhufvud@bs-media.se

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manus- och annonsstopp	Utkommer
4/05	26 augusti	14 oktober
5-6/05	28 oktober	16 december

TS-kontrollerad upplaga 2004: 59 900 ex

Tryck: Color Print Sweden, 2005

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Roland vill ha kul på jobbet

Ett par dagar. Mer betänketid behövde inte brigadgeneral Roland Ekenberg för att svara ja på överbefälhavarens fråga om att bli rikshemvärnschef.

● Vår nye frontman hade själv bokat tid 21 mars hos ÖB för ett utvecklingssamtal, även generaller ska ha sådana. Efter lite prat om några aktuella frågor sa ÖB: Jag vill att du blir rikshemvärnschef, och så blev det, även om Roland behövde ett klartecken från hustru Christina och barnen Ida och Erik först.

Den demokratiska förankringen i hemvärdet var överstökad vid påsk. Rikshemvärnsrådet hade inget att invända, fast ingen ledamot vid den tidpunkten ännu träffat Roland Ekenberg. I framtiden kan han tänka sig att det vore bra med en utfrågning av kandidaterna.

Vem är då denne 48-åriga artillerist och vad anser han om hemvärnets framtid? För att utröna detta söker vi upp generalen på hans tjänsterum på Försvarshögskolan där han är kanslichef till och med den sista juni.

Det visar sig att Jönköpingssonen Roland Ekenberg hade tänkt bli byggnadsingenjör. Men slumpen ville något annat. Mönstringsförrättaren placerade honom på Ing 2, och det gillade inte Roland. För att få vara hemma anmälde han sig till officersutbildning i artilleriet, alltså A6 i Jönköping. Detta regemente blev han sedan trogen till nedläggningen 1985. Det var en treårig dödsstraff från nedläggningsbeslutet 1982 och mycket känslor för Roland och hans kollegor som trivdes förträffligt med kamratskapet och jobbet på A6.

Steg i graderna

De flesta av regementskamraterna slutade vid nedläggningen men Roland valde att fortsätta i Försvarsmakten, steg i graderna och fick mer och mer ansvar. En höjdpunkt var nog utnämningen till överste av första graden och chefskapet över 4:e arméfördelningen. Då förde han befäl över ett krigsförband som i numerär var dubbelt så stort som hela ar-

mén i dag. Under denna tid genomfördes stora ledningsövningar med flera brigadledningar, artilleriregimentsstab, en komplett ledningsbataljon och lite annat.

– Man ska ha kul på jobbet, kommenterar Roland detta smått exotiska minne.

Nu tar han strax ledningen för det enda kvarvarande arméförband av någon större volym vi har i Sverige.

– ÖB talar om det nationella perspektivet, men alltid i en bisats. I min värld är hemvärdet lika med de nationella skyddsstyrkorna. Det är vi som är skräddarsydda för att ta hand om bekymmer på hemmaplan.

Alla generaller flockas i Stockholm när militärdistrikten läggs ned. Roland kommer därför att röra sig mycket ute i landet för att skapa sig en bild av verksamheten och lära känna hemvärnets personal. Men helt utan hemvärnskunnande är Roland Ekenberg inte. Det var i Jönköpings artilleribefälsförening och som extra hemvärnsman i 18-årsåldern han fick sina första militära intryck. På den tiden gick det bra att låta tonåringar skjuta skarpt med haubits under ledning av rustmästare och fänrikar från regementet.

Sluss internt

Innan Försvarshögskolan var Roland Ekenberg chef för en avdelning i högkvarteret som internt kallas Kri Mark och varit en slags motpart när rikshemvärnsavdelningen kommit med tiggargastaven för att få lite nyare materiel. Nu är det en omvänd roll som gäller och Roland Ekenberg lovar att verka för att, som han uttrycker det, tydliggöra hemvärdet internt.

Även politikerna behöver upplysas om hemvärdet?

– Jag gillar inte lobbyism, men i det medie- och reklambruset som råder behöver vi aktivt marknadsföra oss överallt, från de po-

litiska korridorerna till FMLOGs mörkaste skrymsle.

Tidningen snabbtestar avslutningsvis Roland Ekenberg med några brännheta frågor:

Försvarsekonomi?

– Vi har för länge sedan passerat den punkt där det går att fortsätta med osthyvel. Jag kommer att kämpa för att hemvärdet får det vi ska ha för att nå uppsatta mål.

Balans mellan nationellt försvaret och utlandsmissioner?

– I nuvarande hotbild delar jag ÖB:s syn. Samtidigt får man inte negligera behovet av förmåga att upprätthålla den territoriella integriteten. Både hemvärn och förband i utlandsstyrkan behövs för detta.

Nytt namn på hemvärdet?

– En helt ny fråga för mig. Får avgöras i demokratisk ordning, där det är viktigt att det blir ett tydligt utslag åt ena eller andra hållet. Jag lovar att ha en uppfattning till tinget.

Formerna kan ändras
Återuppta tremånadersutbildningen?

– Utfallet vad gäller rekryteringen har vad jag förstått inte blivit det förväntade. Vi får titta på kostnaderna för både detta och grundutbildning i hemvärdet. Något måste göras åt rekryteringen när värnpliktskullarna minskar.

Ska vi ha kvar medinflytandet?

– Ja, det har fungerat väl i många år, vilket i sig är talande. Dock tror jag att man måste se över former och bestämmelser i takt med samhällsutvecklingen.

Bör frivilligheten och folklig förankring leva vidare?

– Självklart. Värde av detta har jag sett med egna ögon bland annat i FN-tjänst. Alltså ska vi ha frivillig anslutning även i fortsättningen, men den enskilde måste också ta ansvar för sitt kontrakt och delta i utbildningen.

Hemvärdet i FN-tjänst?

Hemvärdet kan tryggt låta Roland Ekenberg stå vid rodret. Han har rötterna i frivilligförsvaret.

– Ja det finns ett helt spektrum av internationella uppdrag och hemvärdet passar säkert in i olika uppgifter i dessa sammanhang.

I sommar hittar vi vår nye chef i sommartorpet nära Gränna. Där gillar han att snickra och måla som en skön omväxling till arbetet i Stockholm.

I höst kommer morgontidiga Roland att överraska sina medarbetare klockan sju. Utom då han pendlar med tåg från hemmet i Linköping, då har vi tid på oss till nio.

Text: Ulf Ivarsson
Foto: Anders Kämpe

HEMVÄRNET I FÖRÄNDRING

Regementena tar över utbildningen

Den regionala militära organisationen smälter samman till nästan ingenting den sista december i år.

● MD-staberna, som haft hemvärnet som huvuduppgift läggs ned. Regeringen säger också nej till Försvarsmaktens förslag om att inrätta fyra ledningsgrupper. Istället övertar cheferna för utbildningsförbanden huvudmannaskapet för hemvärnsutbildning och stödet till frivilligorganisationerna. De kommer också att få ett utökat territoriellt ansvar.

De 22 kvarvarande MD-grupperna byter namn till utbildningsgrupper och knyts till garnisonerna.

Hur detta ska gå till i detalj remsissbehandlas till den 10 juni. En stor fråga är vem som ska samordna hemvärnets utbildning.

Mycket talar för att det blir HvSS som får se till att utbildningen bedrivs på ett likartat sätt och med samma kvalitet över hela landet. Men rikshemvärnsavdelningen behåller det övergripande ansvaret för att utveckla hemvärnet. Både avdelningen och skolan kan räkna med fler tjänster.

Efter semestrarna skrivs den omstruktureringsorder som ger närmare besked om hur både ledning och utbildning ska organiseras.

Vilka förband grupperna ska sortera under kan man betrakta som spikat även om det formella beslutet inte är fattat.

Behåller namnen

I Norra militärdistriktet hamnar de fem grupperna från Jämtland i söder till Kiruna i norr under I 19. Livgardet i Stockholm tar på sig tre grupper men i övrigt är det frågan om högst två grupper per förband.

Grupperna behåller i de flesta fall sina inarbetade namn. Hopslagna Göteborg och Älvsborg valde att kalla sig "Elfsborgsgruppen". Den ska lyda under omlokaliserade Försvarets sjukvårdscentrum. I Skåne uppstår den 1 juli Skånska gruppen. De andra hopslagna grupperna bildar nya dubbelnamn: Upplands- och Västmanlandsgruppen, Kalmar- och Kronobergsgruppen, Örebro- och Värmlandsgruppen. Jämtland vill heta Fältjägargruppen, men det är inte avgjort vid pressläggningen av denna tidning.

Situationen liknar den före försvarsbeslutet 2000, då hemvärnet leddes från hemvärns- och frivilligavdelningar på försvarsområdesregementena.

Utbildningsgrupperna och deras hemhörighet efter nedläggningen av militärdistrikten. Gruppens geografiska belägenhet inom parentes.

KARTA: BARBRO FORSBERG

Farhågor har uttalats för att garnisonscheferna har fullt upp med sina värnpliktiga och skulle negligera hemvärnet.

– Jag tror inte det. De är vana att lösa sina uppgifter och lyder order, säger överstelöjtnant Håkan Grahns på rikshemvärnsavdelningen.

Vana insatschefer

När MD-staberna tas bort blir det svårare att samarbeta med civila myndigheter och utbilda hemvärn på samma sätt över hela landet.

Å andra sidan får förbandschefer tillgång till utbildningsgrupper med personal som är vana att agera som militära insatschefer. Han kan också avdela in-

struktörer för hemvärnsutbildning och propagera för att fortsätta i hemvärnet i sina framträdanden för årsklassen.

– Jag tror att det kan bli en bättre rekrytering på så sätt, säger Håkan Grahns.

Hemvärnets stridsskola kommer att blomma upp som en följd av förändringarna. Skolan ska tillsammans med markstridsskolan utveckla stridsteknik och stabsarbete, samt ansvara för att förnya hemvärnets reglementen, ett arbete som släpat efter flera år.

När avvecklingen av distrikten är gjord, sju MD-grupper borta och många lokaler lämnats spara Försvarsmakten 237 miljoner kronor.

Ulf Ivarsson

Enkät om hundtjänst

● Svenska brukshundklubbens centrala tjänstehundsektor har fått ett antal utredningsuppdrag. En fråga är om hundförare kan tjänstgöra inom insatsstyrkorna och en annan om SBK-personal kan vidmakthålla dressyrstatus hos Försvarsmaktens hundar. För att få ett underlag genomförs

två enkäter riktade mot hundförare, hundtjänstinstruktörer och hundtjänstbefäl. Enkäterna ligger ute dels på SBK:s hemsida, dels på www.beradd.nu. Utredarna vill veta om dagens hundtjänstpersonal kan delta i den utveckling av SBK:s roll som högkvarteret initierat.

Bedriv rovfiske på förbanden

● Direktrekrytering på förbanden lönar sig. Under 2004 och fram till i mitten av maj 2005 visade sig Skaraborgsgruppen på P4, T2 och F7 och fick 219 intresseanmälningar som fördelats till främst grupperna i Södra militärdistriktet. Enda förbandet som inte visat intresse för hemvärnet är K3, som varit ovilliga att låta gruppen komma in för att träffa de värnpliktiga.

– Rekrytering är som fiske. Vi har alltför länge underlåtit att sätta in en kraftfull rekrytering vid utbildningsenheterna utan först väntat på att soldaterna ska skingras och därefter försökt fånga dem i ett oändligt civilt hav, säger major Peter Krüger på Skaraborgsgruppen.

Hans tips är därför att bedriva rovfiske direkt på förbanden. Budskapet till de värnpliktiga är att inte kasta bort sin surt förvärvade utbildning. "Finn det sanna och äkta kamratskapet i hemvärnet, långt bortom såpor-nas konstlade verklighet".

Vad har dom i kikarn?

● Vad är det soldaterna i Norrfjärdens hvkompani ser i kikarna? Svaret får ni i nästa nummer av tidningen, som varit på inspektion med rikshemvärnschefen i Norrbottensgruppen.

I nr 4 presenteras också det jämtländska hemvärnet. Dess roll blir viktigare än någonsin. Vår medarbetare Bengt Plomgren besökte Östersund redan innan snön smälte, men av utrymmesskäl måste reportaget vänta.

Observation sju S och sen iväg.

FOTO: ULF IVARSSON

Kraven skärps på avtalsorganisationerna

Modellen med avtalsorganisationer i hemvärnet har en framtid, men bara om de klarar rekryteringen.

● Mindre än 20 procent av den tid som avtalspersonalen borde göra i hemvärnet bokförs i verkligheten och det har rikshemvärnschefen tröttnat på. Han ställer nu hårda krav på att avtalsorganisationerna dels ska bemanna sina befattningar, dels att fler ska göra sina kontrakt.

Som första delmål har rikshemvärnschefen satt 60 procent avtalsuppfyllnad.

Totalt för de åtta organisationerna gäller att 39 procent av den "behovsatta" personalen är rekryterad och har kontrakt med hemvärnet. Men många gör inte sina timmar och därför blir närvaron så låg att förbanden ofta är nära den gräns där de inte fungerar. Följden har blivit att alltför förbandschefer använder sig av hemvärnsmän i befattningarna. Men dessa behövs bättre i stridande enheter.

Lovade bättring

Organisationerna träffade rikshemvärnschefen på ett möte i april och samtliga lovade då bot och bättring. De ska till mid-sommar lämna in handlingsplaner för bättre rekrytering och kontraktsuppfyllnad.

Misslyckas de, överväger rikshemvärnschefen att låta hemvärnet självt rekrytera sin understödspersonal. Utbildningen köps sedan av lämpligaste leverantör – i de flesta fall säkert hemvärnets systerorganisationer i frivilligfamiljen.

Röda korset sa ja med tvekan. De vill egentligen sluta rekrytera hemvärnssjukvårdare, men har inget emot att få uppdrag att utbilda dem.

Trycket på avtalsorganisationerna lättar en del när hemvärnsförbanden blir färre. Behovet av avtalspersonal halveras till år 2008. Sammanlagt behövs då 7 000 specialister i hemvärnet. Övriga försvaret klarar sig med bara 1000 frivilliga. Organi-

Anton Hillberg pluggar till lärare, men här rör han om i potatismoset.

sationerna tror därför att de kan leva upp till betinget. Problemet är att förekomsten av avtalspersonal är så ojämn i landet. Därför måste en nybliven mc-ordonnans, signalist, bilförare eller vad det nu är vara beredd att tjänstgöra på annan plats än hemorten.

Tapp för vapenkravet

Lottorna ska leverera 1 5000 förplägnads- och stabslottor när hemvärnet 2008 intagit sin nya kostym om totalt 30 000 man. Så sent som för några år sedan handlade det om 7 000.

– Vi räknar med ett tapp på grund av att alla inte är beredda att ställa upp på vapenkraven, säger Britt-Inger Svensson, vice ordförande i Lottorna.

Röda korset kan tänka sig att fortsätta till 2008 som nu. Därför vill de släppa ansvaret för att

ragga personal. Ett motiv är att Röda korset inte vill förknippas med försvaret på samma sätt som tidigare.

– Ni blir mer rädda om sjukvårdarna om ni rekryterar dem själva, säger Per Spjuth, totalförsvarshandläggare på Röda korset.

En arbetsgrupp med representanter för rikshemvärnsavdelningen, Röda korset och en utvald MD-grupp ska fundera på övergången till ett nytt system för rekrytering av hemvärnssjukvårdare.

– Försvarsmakten kan styra med pengarna, varnar rikshemvärnschef Anders Lindström, som säger sig ha velat en tid, men nu har bestämt sig.

– Annars får vi nya hål i hemvärnet som eroderar systemet.

Text & foto:
Ulf Ivarsson

Hemvärnet är en god idé som står sig

Anders Lindström slutar som rikshemvärnschef den 1 juli. Han lämnar efter sig ett trimmat hemvärn med många fördelar, även om en del återstår för att skapa rätt kvalitet.

● Anders Lindström tar emot i sitt tjänsterum på K1 i Stockholm i träningsoverall och med svett-droppar på pannan. Motion behövs för att orka med ett krävande jobb med mycket resor, sammanträden och mängder av stora och små ärenden där omgivningen ständigt kräver att generalen ska ha sin uppfattning klar.

Förutom för att må bra och orka mer är träningen också ett sätt att vara ett föredöme. Anders Lindströms budskap är ju att hemvärnet ska bestå av soldater och då kan dess högste chef inte vara helt försoffad.

Fast förmågan till analys och överblick kopplad till idérike-dom och en stark vilja att få något gjort är nog viktigare för en beslutsfattare som nått Anders Lindströms nivå. Känner dessutom medarbetarna att det är tillåtet att ha en annan åsikt än chefen är man nära det "dream team" som Anders Lindström ofta talat om i offentliga sammanhang.

Stråk av ödmjukhet

Självförtroendet är högt hos hemvärnsgeneralen, men där finns också tydliga stråk av ödmjukhet. "Jag är en vanlig Lindström", kan den få höra som undrar och Anders gör inte så stor skillnad mellan hur han uppträder i yrkesrollen och som privatperson. Men visst blir man mer formell ju högre upp i hierarkin man befinner sig.

– Debuten, som ägde rum i min hemstad Borås, var väldigt spännande. Jag bestämde mig tidigt för att möta den enskilde hemvärnssoldaten. Det är kontakterna med folket på alla nivåer och befattningar i hela landet som jag kommer att minnas mest.

Under de snart tre åren som

Anders Lindström gillar att vara i fält och möta sin soldater.

FOTO: ANDERS KÄMPE

chef har Anders Lindström offrat i snitt varannan helg för att söka upp sin personal. Bara Sundsvall och Skellefteå är vita fläckar på hans hemvärnskarta.

Rollen som rikshemvärnschef handlar mycket om att utveckla, påverka och entusiasmera. Som chef för operativa insatsledning ska Anders ägna sig mera åt att fastställa, kontrollera och följa upp. Istället för leverantör av förband för uppgifter i kris och konflikt blir han en påläst beställare och kravställare.

– Jag tar med mig kunskap om och respekt för hemvärnet och frivilligorganisationerna och vet vad systemet kan göra. Jag fortsätter att vara er bundsförvant.

Vassare verktyg

I oktober 2002 var det väl bäddat för hemvärnet genom den framtidsutredning som Mats Welff satte igång. Efter ett par inspek-

tioner var Anders Lindström övertygad om att intentionerna måste genomföras och nu är vi på god väg. Han har, som han uttrycker det, sett till att verktygen blir vassa för de nya rörliga uppgifterna. Under resan dit fick han ansvara för impopulära utredningar som att lägga ned driftvärnet, krympa ihop hemvärnet till 30 000 män och kvinnor och lägga ned militärdistrikten.

Anders Lindström beskriver gärna sig själv som lokförare och i tåget sitter både tillskyndare och motståndare till förändringarna. I en vagn reser de som inte tagit ställning och dom går lättare att vinna än de konservativa.

– Det svåraste har nog varit att få personalen att lyfta blicken och se vad vi är till för och ändå visa min respekt för det fina i hemvärnets traditioner.

Tåget puffar alltså på men

några stationer till måste passeras innan Anders Lindström är nöjd. Dit hör namnfrågan, fler förmågor och avtalsorganisationernas vara eller inte vara.

Grämer mig

Ovanpå detta måste både utbildningen och materielen förbättras annars tröttnar de unga som nyss gjort lumpen.

– Jag tror att jag kommer att gräma mig mest över att inte få vara med om att driva namnbytet till ett avgörande. Nationella skyddsstyrkorna markerar att vi är ett omstrukturerat och flyttbart förband. Vi måste transformera även hemvärnet när vi definitivt lämnat invasionsförsvaret.

ÖB skulle den 4 maj ha gjort nya ingrepp i grundorganisationen för att få ekonomin i balans, men beslutet har skjutits upp. I värsta fall kan hans generaler föreslå ytterligare en halvering av hemvärnet. Alternativet har dock redan synats och avfärdats av ÖB då besparingen blir så marginell.

Så långt som att avskaffa hemvärnet kan vi inte gå. Då klarar inte Försvarsmakten att lösa en av sina mest fundamentala uppgifter: den territoriella integriteten. Anders Lindström avslöjar att det har varit tungarbetat för honom att förklara detta för generals- och amiralskollegorna. Hemvärnet eller vad det nu ska heta krävs för bevakning och skydd i kris och krig och som stöd i fredstida svåra påfrestningar.

– Hemvärnet är helt enkelt en god idé som står sig. Jag har fått en djup respekt för hemvärnet och kraften i frivilligheten. Det hemvärn jag lämnar är bra och efterfrågat, säger Anders Lindström.

Ulf Ivarsson

"Lägg ner – skapa nytt försvar"

Försvarsbeslutet är inte genomförbart. Man borde göra som i näringslivet. Då lägger man först ner. Sedan skapar man något helt nytt med de prioriterade bitarna av det gamla som bas.

● Det menar Johan Tunberger som länge ställt den provocerande frågan "vad ska vi ha försvaret till?"

Johan Tunberger är säkerhetspolitisk forskare på FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut. Han skulle i den rollen kunna uppfattas som en del av försvarsetablissemangen, med de tankar och värderingar som i dag hör hemma där. Men istället är han en slags intellektuell revisor med argusögon och vassa välgrundade analyser av den svenska försvarspolitik och den svenska försvarsmakten.

Uppväxt i en miljö där både mamma, pappa och flera andra i familjen var journalister, har Tunberger ständigt i olika former granskat försvars- och säkerhetspolitik. Efter några år på Svenska Dagbladet blev han informationssekreterare åt försvarsminister Erik Krönmark 1976. 1983 hamnade han första gången på dåvarande FOA, föregångare till dagens FOI. 1994 till 2000 var han biträdande chef för FRA, Försvarets radioanstalt, innan han kom till nya FOI för att helt ägna sig åt försvarsanalys.

Där leder han en grupp forskare som arbetar med ett projekt kallat TOF, Totalförsvarets operativa förmåga. Från den positionen kommer också hans debattartiklar om det svenska försvaret. Artiklar där han skoningslöst, giftigt, ironiskt, torrt ger sin syn på dagens svenska försvar.

Försvarsbudgeten håller inte, menar säkerhetspolitiske forskaren Johan Tunberger. För att kunna spara längre fram krävs först investeringar. En möjlig tanke är att man skulle kunna låna av framtida anslag mot ränta.

För ett år sedan sade han i tidsskriften Hemvärnet "Skjut upp försvarsbeslutet. Underlaget från ÖB är för skakigt".

– Det beslut som riksdagen ändå tog i december förra året, är inte "implementerbart" säger han nu.

Budgeten håller inte

– Eftersom statsmakterna inte har formulerat någon klar och vägledande idé om vad vi ska ha försvaret till, så kan man inom Försvarsmakten göra lite som man vill. Högkvarteret är nu inne på omorganisation nummer sex från 1990 och ingen av dessa organisationer har hunnit sätta sig innan det är dags för en ny.

Budgeten kommer inte att hålla och då uppstår det hål. Då kommer det att sparas där det är praktiskt möjligt, inte där det borde sparas.

I text och slutsatser är det svidande kritik som Johan Tunberger framför mot den svenska försvarspolitik och den svenska försvarsmakten. Men vid intervjun är han iskall när han svarar. Han är luttrad och han har lärt sin läxa.

Han tror inte församlingen kan omvändas, men han fortsätter ändå missionera med sitt budskap.

– Vad som skulle kunna ändra inställningen bland politiker, allmänhet och försvarsetablissemangen kan tänkas vara en chock av tsunamikaraktär, storskalig terrorism eller något annat.

Det är verkligen inte så att han bara kritiserar försvarspolitik, riksdag och regering.

– Ett av de verkligt stora problemen med det svenska försvaret är en företagskultur med stora attitydproblem, hävdar han. Det är i många avseenden särintressenas kamp.

I hans TOF-projekt myntades två nya begrepp: rupturen –

bristningen som totalt överraskar oss, samt malströmsdynamiken – att gå in i en process som tar en helt oväntad vändning. Tydliga internationella exempel på dessa båda begrepp är i tur och ordning 11 septemberattacken och sedan utvecklingen fram till Irakkriget 2003.

Han ger ett exempel på en malströmsdynamik som är fullt tänkbar. Sverige engagerar sig i en internationell insats, råkar i konflikt med en part och drar på sig militära framstötter, eller allvarliga sabotageaktioner som vedergällning.

– Denna risk kan vara större för oss som räknas som alliansfria utan koppling till andra starka militärmakter.

Avskalad kuliss

Johan Tunberger menar att av alla militära slagord som främst insatsförsvar och nätverksförsvar, har det blivit något helt annat.

– Resultatet är en avskalad försvarsmakt som i operativt avseende mest framstår som en tämligen avflagad Potemkinkuliss!

Lyssnar då inte försvarsledning och politiker på honom och andra kritiker av det svenska försvaret?

– Nej, jag får någon gång högaktningssfulla kommentarer och kan ibland se spår av våra formuleringar i olika dokument. Men i praktiken ser jag inte ett smack av slutsatserna från mig och mina kollegor.

Hans slutsats är alltså ganska dystert.

– Om hotbilden förändras blir ett återtag mycket svårt. Vi måste nu inrikta oss på en modell med en liten kärna med stor kompetens där man ska kunna "klona" fram förband. Hemvärnet blir nu mer och mer nödvändigt och bidrar också väsentligt till försvarets starka förankring i samhället.

**Text och foto:
Bengt Plomgren**

Rättelser

- Det var Robin Larsson från Västerås arméungdom som tog sig upp ur vaken på omslaget till förra numret.
- Tidningens praktikant under våren Malin Nilsson går på mediegymsnasiet i Nacka.
- Hjärtat eller döden som anmäldes i nummer 2/2005 säljs via Books On Demand på nätet: <http://www.books-on-demand.com> eller beställs i en vanlig bokhandel.

Öva löst tänk skarpt

Trafik- och hörselskadorna ökade i hemvärdet 2004 jämfört med 2003.

● Det är hörselskadorna och mc-ordonnanserna som står för den tydligaste uppgången. Till militärdistriktens kännedom kom 13 hörselskador mot 5 för 2003. För 2004 rapporterades 16 mc-olycksfall mot 11 året innan.

Marsch- och förflyttningsskadorna har mer än halverats från 47 till 21, men det beror enligt rikshemvärnsavdelningen förmodligen på att dessa incidenter rapporterats under "övrigt".

Mörkertalet har minskat beroende på bättre uppföljning. 140 händelser finns noterade i skörden för 2004 mot 127 för år 2003.

Därför är det inte säkert att hörselskadorna har ökat i verkligheten. Hur som helst väntas antalet gå ned när alla fått sina personliga passiva hörselskydd, vilket är planlagt för innevarande år.

Kul att gasa

Trafikskadorna, främst med mc, beror på att man kör för fort i terräng och detta kan åtgärdas genom utbildning av förarna, skriver rikshemvärnsavdelningen i en kommentar.

– Det är kul att gasa på grusvägarna tycker de unga förarna och nu har de också cyklarna ute vilket ger många fler tillfällen att köra, säger major Peter Bohlin,

Brännskador vid byte av ksp-pipa förekommer då och då.

ansvarig för verksamhetssäkerheten på rikshemvärnsavdelningen.

Farliga blåsinstrument

För vapen- och materielrelaterade skador visar statistiken en minskning från 25 till 11. Det hänger troligen ihop med införandet av baskrav och att många lämnat in som inte gjort någon utbildning på länge.

I 6 fall förra året inträffade tandskador mot 11 gånger året innan. En typisk skada beror på att man dyker ner i skydd och får kolven mot tänderna. Några tandskador inträffar också varje år inom hemvärnsmusiken, när instrument sätts lite för våldsamt mot munnen. I ett fall sprack en hel tand då en trumpetare spelade en krävande stämman.

Inga köldskador syns i siffrorna för 2004 och det hänger ihop med att hemvärdet generellt inte har någon vinterutbildning värd namnet, säger Peter Bohlin.

Skadorna är i de allra flesta fall lindriga. Långvariga sjukskrivningar är sällsynta. I 99 av 140 fall ledde inte händelserna till någon frånvaro alls (2004).

Ryslig historia

– Vi har fortfarande ett mörkertal trots att allt ska rapporteras. Marinen och flygvapnet har en bättre tradition medan i armén lever attityden kvar att "det gick ju bra", säger Peter Bohlin.

Flitig rapportering är nödvändig om man ska kunna se ett mönster i olyckorna och kunna förebygga dem.

Han får instämmande av överstelöjtnant Åke Edler på säkerhetsinspektionen, som vill lansera parollen "öva löst, tänk skarpt" i hemvärdet. Flera av hörselskadorna beror på att vapen avfyrats tätt intill kamrater.

Inte ens sjukvårdare klarar sig. Bland de senaste inrapporterade finns en ryslig historia, beskriven så här: "Två hemvärnssjukvårdare bär gemensamt en bär i terrängen. Den förolyckade snubblar och stukar tummen vid fallet".

Text & foto:
Ulf Ivarsson

Portalen öppnar för fler förband

● Under det första året som portalen hemvarnet.se funnits har över 40 hemvärnsbataljoner och musikkårer öppnat webbplats där. Ytterligare drygt 20 har ansökt och håller på att lägga upp information om sina förband. Majoriteten av landets hemvärnsmusikkårer finns nu med och endast två bataljoner har webbplats utanför portalen. Tidigare gällde begränsningen att endast bataljoner och musikkårer fick öppna webbplats på **hemvarnet.se**

De ansvariga trodde att det

skulle bli svårt lägga upp alla konton på en gång. Denna begränsning kan nu tas bort.

Nu är det alltså dags att även låta kompanier och insatsplutoner ta del av de marknadsförings- och rekryteringsfördelar som finns med portalen. Det finns nämligen en del bataljoner där man inte har någon webbplats på hemvarnet.se men där man har kompanier eller insatsplutoner som har webbplatser på privata servrar. Dessa, samt insatskompaniledningar, kommer att från och med nu kunna

ha egen webbplats på hemvarnet.se.

– På hemvarnet.se är det viktigt att förbanden är med och påverkar utvecklingen, säger webbredaktör Per-Ola Olsson.

Smakprover

Ett exempel på detta är att musikkårerna nu kan lägga ut smakprover från sina skivutgivningar. En enkät kommer att göras bland webbredaktörerna hos de deltagande förbanden för att undersöka hur funktion och utfall för hemvarnet.se uppfattas

bland dessa. Resultatet kommer även att ligga till grund för vidareutveckling av portalen. Bland möjliga nya funktioner kan nämnas "dagens och veckans fråga", och ett moderatorstyrt debattforum.

I början på juni gick den fulltecknade kursen "Interninformationsansvarig" på HvSS. Eleverna fick här information om grunderna i kommunikation, lära sig konsten att producera bra texter och bilder samt tekniken för att sprida dessa främst via hemvarnet.se.

Bättre beredskap med nytt avtal

Krisberedskapsmyndigheten föreslår nya avtal för att enskilda hemvärnssoldater ska kunna användas oftare.

● I mars i år lämnade Krisberedskapsmyndigheten (KBM) över rapporten med förslag på hur den svenska krisberedskapen kan bli bättre. Och det har under det gångna året funnits gott om exempel på kriser med omfattande förödelse där hemvärnet varit engagerade.

– De frivilliga försvarsorganisationerna är ett viktigt inslag i krisberedskapen, säger Magnus Dyberg-Ek, utredare på KBM. Den bilden fick vi bekräftad efter tsunamin och stormen över södra Sverige.

Hade ledartröjan

Men enligt KBM, som ser till Sveriges generella krisberedskap, hade det varit önskvärt att hemvärnet utvecklar förmågan för fredstida insatser. Ett av förslagen handlar om att ta hand om spontanfrivilliga.

– Hemvärnet skulle kunna lösa den uppgiften. De har strukturen och snabbheten att organisera frivilliga, säger Magnus Dyberg-Ek.

Så skedde vid oljesaneringen i Skåne, när fartyget Fu Shan Hai sjönk utanför Bornholm i maj 2003. Hundratals frivilliga hörde av sig och hemvärnet, som hade ledartröjan inom Försvarsmakten, avsatte resurser som utbildade och ledde de frivilliga.

I rapporten uppmanas också kommuner och myndigheter att studera om det finns andra personalresurser än de ur frivilligförsvaret. Men att Krisbered-

Magnus Dyberg-Ek och Björn Andersson anser att hemvärnet är viktigt i kris.

skapsmyndigheten sneglar på fler frivilliga aktörer är inget anmärkningsvärt menar överstelöjtnant Håkan Grahn, chef på utvecklingssektionen på rikshemvärnsavdelningen.

– Vår organisation och kunskap gör oss efterfrågade och det tror jag inte är något som kommer att minska i framtiden. Det verkar snarare som om samhället söker samtalspartners på regional nivå för det preventiva arbetet. Det vill säga den biten som annars är på väg att försvinna, säger han.

Vem ska betala?

KBM menar också att det kan finnas tillfällen då krisdrabbade kommuner har ett större behov av soldater med specialistkompetens än hela hemvärnsförband.

– De kanske kan ställas i beredskap för väntade stormar eller höga vattenflöden? Möjligheten till stöd till samhället kan ökas om man i avtalet förde in att hemvärnssoldaten ska kunna tas i anspråk i fredstida kriser, säger KBM-utredaren Björn Andersson.

Vem ska betala för det?

– Om hemvärnet blir mer tillgängligt då måste också nyttjarna vara beredda att stå för kostnaderna, säger Björn Andersson.

Försvarsmakten säger dock att hemvärnsförbandens huvuduppgift alltså är väpnad strid. En ändring av detta måste komma från regeringen. Redan nu pågår studier över vilka förmågor det

moderna hemvärnet skulle kunna ha.

– I framtiden tror jag att Försvarsmakten kommer att få en tydligare uppgift att skydda eller bevaka samhällets viktigare infrastruktur, säger Håkan Grahn.

Ett exempel är "tornsvalorna" som åter aktualiseras. Under arbetsnamnet Ytövervakningssystem 05 (YOS 05) studeras en utveckling av det tidigare Luft- och Markobservationssystemet (Lomos).

– Vi tittar också på räddnings- och röjningsstyrkor, NBC, eskort och transportskydd, säger Håkan Grahn.

Magnus Forsberg

Rapporten i korthet

Om grundläggande säkerhet

● All samhällsviktig verksamhet ska ha samma grundläggande säkerhetskrav.

För att snabbt kunna stärka krishanteringsförmågan bör ett system med beredskapsnivåer införas.

Statligt stöd bör kunna lämnas till de ideella och demokratiska organisationer som kan bidra till samhällets krishanteringsförmåga.

Identifierade hot och risker

● Spridning av allvarlig smitta, terrorhandlingar, naturhändelser och tekniska kollapsar i samhällsviktiga el-, tele- och IT-system.

Om Försvarsmakten

● Försvarsmaktens användbarhet vid kriser begränsas av internationell verksamhet och av att huvuduppgiften är väpnad strid.

Hemvärnssoldaternas tjänstgöringskontrakt bör kompletteras med ett särskilt avtal för tjänstgöring i fred.

Civila myndigheter bör i ökad utsträckning anslutas till Försvarets telenät (FTN) för att minska sårbarheten i kommunikationen.

Den 120-sidiga rapporten kan laddas ner som pdf på

www.krisberedskapsmyndigheten.se

Skriv "hemvärn" i sökfönstret.

Myndigheter ska gå i takt

● KBM föreslår ett nationellt beredskapssystem för myndigheter och samhällsviktiga företag som ska kunna höja sin beredskap – inte bara snabbare utan också samtidigt.

– Det finns ett behov, och det snart. Kritiken efter flodvägska-

tastrofen var just att myndigheterna kom igång för sent, säger utredaren Magnus Dyberg-Ek.

I Sverige har ingen myndighet befogenhet att "trigga" en annan myndighet att höja sin beredskap.

Men KBM föreslår att ett urval av 30 centrala myndigheter skulle, utöver regeringen, ha befogenhet att larma övriga myndigheter och på så sätt även höja

deras beredskap. Men det handlar inte om att leda andra myndigheter, utan mer som en funktion.

Än så länge gäller förslaget om nationella beredskapsnivåer endast myndigheter.

– Det räcker med den högre nivån. Det är oftast där det brister, säger Magnus Dyberg-Ek.

USA införde efter 11 septemberattentatet år 2001 fem olika

beredskapsnivåer för att möta hot. En sådan motsvarighet är inte aktuell i Sverige enligt Magnus Dyberg-Ek. Det finns många andra hot än terror som inte täcks in av den amerikanska beredskapsmodellen. Den har också visat sig skapa en beredskapströtthet när samtliga myndigheter drivs upp i hög beredskap under lång tid.

Magnus Forsberg

Fyrtio musiker på två trumpeter

Ett krasst nyttoperspektiv stod emot känslan i musiken på hemvärnsmusikens stämma på Revingehed i början av april.

Det nya musikrådet har exakt samma ledamöter som det gamla, nämligen från vänster Bo Müller, Ingemar Badman, Nils-Åke Nilsson, Anna Engman och Jan Olof Svensson. På bilden saknas Lennart Larsson.

● För nyttan talade rikshemvärnschef Anders Lindström och för musiken som livsstil musikinspektör Torgny Hansson från Försvarmusikcentrum. Den förre menade att försvaret inte har råd att ha musik som bara är skoj för musikerna utan att det är nyttan det handlar om. Torgny Hansson höll med om behovet av kvalitet – det är han som examinerar orkestrarna- och höll sen ett brinnande lovtal till kornetten, som är det instrument som gjorde att han lärde sig att älska musik.

Försvaret kan inte klaga på effektiviteten.

– För att vara lite elak spelar vi lika ofta som försvarmusikcentrum till tio procent av kostnaderna, säger Ingemar Badman, som presiderar i CMR och skötte klubban med humor. Det

innebär omkring 650 spelningar om året.

Njöt av musik

Ett 40-tal ombud från nästan alla hemvärnsmusikkörer i Sverige fanns på plats men bara två instrument. Det ena blåste Nils-Åke Nilsson i under högtidliga ögonblick, det andra fick Lennart Larsson som symbol för utnämningen till 2004 års hedersmusiker.

Jo, stämman njöt faktiskt av lite musik också. Det var dels en reklamfilm för Ystad International Military Tattoo, som går 17-20 augusti, dels när informationschef Sune Ullestad från rikshemvärnsavdelningen demonstrerade musikens egen sida på hemvärnsportalen. Från denna sajt kan man numera lyssna till en och annan ljudfil

sedan Stim gett klartecken. Avtalet ger rätt att lägga ut 40 halvmi-nutslånga stycken.

Via internet kan man också anmäla sitt intresse för att bli hemvärnsmusiker. Ett 20-tal anmälningar kom denna väg 2004, trots att kanalen ej är marknadsförd.

Det viktigaste är att rekrytera till blåsmusiken överhuvudtaget, sa Torgny Hansson. På musikskolorna rynkar eleverna på näsan åt blåsinstrument. Barnen vet inte vad en trumpet är. Ett engagerat musiklärarskap är nyckeln till att fänga ungdomarna.

Sena protokoll

Musikstämmorna genomförs vartannat år och brukar vara lugna tillställningar. Endast två motioner hade lämnats in i år. Den ena uttrycker missnöje med att rikshemvärnsavdelningen varit sena med protokoll och annan information. Protokollen har dock senare börjat publiceras på nätet och motionen lades därför till handlingarna. Den andra motionen handlar om att musik-kärerna bör gå högvakt tillsammans med sina hemmaförband. Mikael Prenler från Borlänge hv-musikkår berättade om den fru-

stration som uppstått när kåren spelat ena helgen och Dalarnas hemvärn gått nästa. Ett problem är att vaktlistorna läses först och musiken kommer in därefter.

CMR tyckte i sitt yttrande att det visat sig att det rent praktiskt går bra att marschera med andra förband. Men kravet kan få större tyngd om det beslutas på rikshemvärnstinget i höst och motionen överlämnades därför dit.

Hög status

Statistiken är inte alldeles lätt att genomskåda. Så mycket står klart att det är hög status på hemvärnsmusiken. Hela 17 kårer får spela i finaste klassen, den statsceremoniella, 9 är godkända för utlandsframträdanden och 3 lever på den grundläggande nivån för hemhörighet i Försvarsmakten. En kår underkändes förra året under visst rabalder. Sammantaget blir detta 30 kårer, men i verksamhetsberättelsen anges 33, varav en är oktet. Hemvärnets kvinnliga musikkår ligger på is.

– Det väcker förvåning utomlands att vi bara har en och en tredjedels proffsmusikkörer och därtill 35 frivilliga kårer, sa Torgny Hansson och ökade på den siffermässiga förvirringen.

Det är i alla fall 1 500 musiker vilket faktiskt är fler än under militärmusikens glansdagar.

Får musiken bestämma blir det inget byte av namn på hemvärdet. Bo Sandberg talade för många av ombuden när han påpekade att namnet är inarbetat.

– På sikt tror vi att krutgubbestämpeln försvinner, det är mycket ungt folk i hemvärdet i dag.

Nationella skyddsstyrkorna är ett komplicerat och negativt laddat namn som inte kan användas i praktiken. Kårerna måste i så fall döpas om till något i stil med Försvarets musikkår i X-köping.

Text & foto:
Ulf Ivarsson

Halvering av hemvärdet spar 27 miljoner

● Bantningen av hemvärdet från idag cirka 48 000 man till 30 000 spar 48 miljoner kronor i form av mindre ersättningar. Utbildningskostnaderna blir oförändrade genom att de som är kvar ska göra mer tid. Räknar

man in besparingar av färre för-råd, nedlagt driftvärn och minskat behov av stöd från FMLOG samt tar hänsyn till att insatsorganisationen kommer att bli dyrare är skillnaden bara – 27 miljoner kronor till 2007.

Sommartips för kulturella

● Under sommarmånaderna händer det en hel del som engagerar våra frivilligförvarare och förhoppningsvis även våra uppdragsgivare.

Vi visar upp oss, vi informerar och vi rekryterar till våra led. Här ett litet urval:

► Har du sett det fina hemvärns-museet på HvSS i Vällinge utanför Stockholm? Om inte har du chans att se samlingarna sista onsdagen i varje månad. Öppet alltså 29 juni, 27 juli och 31 augusti mellan kl 18.00 och 20.00. Museiföreståndare Lars-Gunnar Sederlin hälsar dig välkommen. Grupper kan beställa visning på andra tider. Kontakta då föreståndaren på tel 08-776 42 75 eller 0703-35 15 90.

► 3-7 juli arrangeras försvarsmaktsdagar på flera platser i Bohuslän. Bland annat medverkan av FM uppvisningsgrupper.

► 24 juli firas Operation Kullen 50 år i Ängelholm.

► 6-14 augusti Stora Nolia (mässan) i Umeå. Den 13 är det Försvarsmaktens Dag.

► 7-14 augusti arrangeras hemvärnsmusikens blåsorkesterkurs. Träningslägret är på Skaraborgs flygflotttilj, F 7, i Sätenäs. Konserter i Lysekil den 11 och på Läckö slott, Lidköping, den 13.

► 17-20 augusti Ystad International Military Tattoo för fjärde gången sedan 1999.

Hemvärnet och våra musik-kårer går naturligtvis högvakt i sommar. Programmet hittar du på www.hogvakten.mil.se men även på www.hemvarnet.mil.se. Fler evenemang och mer detaljer finner du på arrangörernas, kommunernas och FM olika webbplatser samt i kalendarier och annonser.

En skön sommar!

Sune Ullestad

Grov- och finjustera ak 4B

● Rödpunksiktet är grundinställda vid leverans. Skenan, som är svetsad på vapnet, skvar alltid något och därför kan en stor justering behöva göras för att skotten ska träffa målet.

Ett tips är att grovjustera så att kärnlinjen och siktlinjen något sänar sammanfaller.

Ta bort kolven och ta ur mekanismen. Lagg vapnet på ett bord och titta igenom pipan mot en riktpunkt på cirka 30 meter. Skruva sen in siktet i sida och höjd så att den röda punkten sammanfaller med riktpunkten. Siktet är nu grovjusterat. Skjut en treskottsserie som kontroll. Finjustera därefter. Se vidare i "Soldat Vapen Ak 4 2004".

Om rödpunksiktet inte sitter fast på skenan så dra åt skruvarna lite hårdare, men använd inte rörtång, varnar Tommy Lacandler på HvSS, som sett misshandlade exemplar.

Byggvärnet går till Försvarsutbildarna

● Av Byggnads- och reparationsberedskapens nedlagda driftvärn har bildats en rikstäckande intresseförening med det preliminära namnet Byggvärnet. Driftvärnschefen Göran Fahlgren räknar med att många av de 896 dvsoldaterna vill vara med i regionala föreningar i syd, väst, öst och norr som nu startats. Av praktiska skäl har samtliga anslutits kollektivt och den som inte vill vara med får anmäla det. Siktet är inställt på utbildning i ledarskap och räddnings- och röjningsinsatser. För att kunna få statliga medel till kurserna kommer Byggvärnet att ansöka om anslutning till en paraplyorganisation, nämligen Försvarsutbildarna (Centralförbundet för befälsutbildning). En så kallad taktisk målsättning behövs också för räddnings- och röjningsstyrkor. Denna kan bli färdig under 2006.

Mera hund på chefskurserna

Hundtjänsten i hemvärnet tar ett språng framåt. På HvSS får de blivande plutoncheferna lära sig att använda hunden för bevakning av objekt.

FOTO: ANDERS KÄMPE

● Hemvärnets stridsskola, HvSS har omarbetat sina chefskurser och integrerat hundtjänsten i kursmomenten. Blivande plutonchefer får en heldag om hur de använder hund för att bevakna och skydda objekt. HBL, helhetsbaserat lärande tillämpas fullt ut i detta kursblock genom att eleverna först fått teori, mål-bilder och därefter provar själva att använda hund. Till sitt förfogande har eleverna tre bevakningsekipage från Sörmlandsdistriktet samt värnpliktiga hundförare från Muskö.

– Uppgiften är att de ska rekonosera och planera för att bevakna objektet under 30 dagar och skydda det under 24 timmar säger Björn Bergdahl, chef för hundenheten på Marinbas Ost.

– Det finns ett klart utbildningsbehov i hur hunden används för att spara på soldaterna och samtidigt höja förmågan mot ett angrepp på objektet. Här på HvSS kan vi uppdatera dem i hundtjänst och på sikt även kunskapsnivån i hemmaförbandet säger läraren Björn Malmeström.

Bo Eriksson

Nya nedläggningar skjuts upp

● Det blev inga nya förbandsnedläggningar eller skrotning av hela vapensystem i ÖB:s kompletterande budgetunderlag för de närmaste åren. ÖB förutsätter att regeringen skjuter till medel utöver försvarsramen för att kunna sätta upp Sveriges stridsgrupp för EU. Han vill även få besked om hur försvarets eventuella deltagande vid storskaliga terroristattacker ska betalas.

På konferensen Folk & Försvar i Sälen lovade försvarsministern

att försvaret ska få använda de 2,6 miljarder som myndigheten tvingades spara under 2004. Försvarsbeslutet hänger på om pengarna läggs tillbaka. Håkan Syrén behöver dessutom 600 miljoner kronor extra för att klara 2007, trots neddragningar i beredskap, övningar och antalet värnpliktiga.

Frågan avgörs i höstbudgeten. Stödpartierna är inställda på att ta ännu mer pengar av försvaret för att klara jobben.

Enkelt test för diabetes

För att bli antagen i hemvärdnet krävs ingen läkarundersökning. Diabetesfallen slinker igenom.

● I Sverige går 350 000 personer under behandling för diabetes typ 2, även kallad åldersdiabetes, men det finns ett okänt mörkertal 350 000 fall motsvarar 3,5 procent av hela befolkningen vilket för hemvärnets del skulle kunna innebära att 1 750 personer går under behandling för diabetes typ 2. Men hur stort är mörkertalet?

Lätt att testa

Som bekant görs läkarundersökning på alla som mönstrat varit eventuella diabetesfall kan sorteras ut. För att bli antagen i hemvärdnet krävs dock ingen läkarundersökning.

Vid blodsockertestet i fält användas denna behändiga mätare som ger sekundsnabb registrering. FOTO: EVA AGNESKOG

Med modern teknik är det dock lätt att testa om en person är i riskzonen för diabetes typ 2. Vid

testet överförs en droppe blod från fingret till en testremsa på en blodsockermätare och några sekunder senare får man resultatet på mätaren. Vid ett "fastevärde" på 7,2 eller mer föreligger risk för diabetes och vederbörande bör uppsöka sin läkarcentral för att få en remiss för fortsatt utredning. Med "fastevärde" avses att testpersonen inte ätit något de närmaste timmarna eller druckit någon sockerhaltig dryck.

Inga riskfall

Vid Nacka hemvärnskompani har försöksvis genomförts ett test på ett tiotal hemvärnsmän

över 60 år och då hittades inga riskfall. Testet gjordes i samband med en övning av kompaniets sjukvårdare med inlånad utrustning, men ambitionen är att kostnadsfritt och frivilligt testa hela kompaniet.

Gratis remiss

Ambitionen är självklart att hitta dem som är i riskzonen och erbjuda dessa gratis läkarremiss genom bataljonsläkaren.

De kompanier som är intresserade av hur man kan låna utrustning och lägga upp ett test kan kontakta undertecknad på telefon 070-768 21 85.

Hanseman Calås

Ny rutin för patron ur

● När "patron ur" görs, gäller inget tidskrav. Däremot ska det göras rätt.

Korrekt patron ur på ak 4 börjar med att man säkrar vapnet och tar bort hylsfångaren från vapnet. Det nya är nu att magasinet tas ur innan mekanismen spänns upp. Skälet är att då kan man aldrig av misstag mata in en ny patron i patronläget.

Eftersom nyheten inte trängt ut ordentligt vill lärarna på Hemvärnets stridsskola påminna om förändringen i rutinen.

Det är också lämpligt att göra

patron ur i den skjutställning man haft, säger Tommy Lacandler, HvSS. Han rekommenderar annars knästående. Man står stabil och det är lätt att lägga ifrån sig hylsfångaren på marken. Hylsfångaren är en säkerhetsdetalj i fred för att skydda mot hylsprängning och förhindra att varma hylsor träffar sidokamrater samt samla upp tomhylsorna.

Hylsbufferen fick inte plats tillsammans med rödpunktsiktet. Dess uppgift var att styra bort hylsan och samtidigt se till att den inte deformeras.

Flera hundtjänstbefäl utbildas

Serg Annika Sällvik håller en fältlektion för blivande hundtjänstinstruktörerna i Hemvärdnet – Malin Bäcklund, Andreas Adolfsson, Sabina Guenther och Kristin Hagström.

● Årets upplaga av hundtjänstskolan kommer att anta ännu större volymer än tidigare år då Svenska brukshundklubben fått ytterligare medel från Försvarsmakten till befälsutbildningar. Elevantalet kommer att öka med 50 procent till cirka 100 befälslever och 30 platser fördelade på kompetensutvecklingskurser för hundtjänstinstruktörer och hundtjänstbefäl för Försvarsmaktshund samt amsöksinstruktörer.

– Vi ser gärna att du som chef på plutons-, kompani- eller bataljonsnivå besöker skolan för att få en bild av utbildningen och dagens hundtjänst säger Sven Börje Persson, ansvarig för Försvarsmaktshundsverksamheten inom Svenska Brukshundklubben. Kontakta skolsekretären Malin Liljesson under tiden 10-23 juli på tel 026-75351 eller SBKs tjänstehundsavdelning Helen Lager 08-556 811 00.

Text & foto: Bo Eriksson

Socialchefen ska skriva under

● Det brister i kommunernas granskning av ansökningar som hemvärnsmän. Ofta är det räddningschefen som skriver under, men han eller hon vet i regel för lite om den sökandes sociala situation.

Rikshemvärnsavdelningen har därför skrivit till kommunförbundet och hemställt om att

yttrandet ska undertecknas av socialchefen.

Redan 2001 träffades hemvärnets ledning och kommunförbundet om detta. På senare tid har flera förbandschefer hört av sig till rikshemvärnsavdelningen och påtalat att kommunpersonal utan insyn i sociala register handlägger ärendena.

Högkvarteret får nya dimensioner

● HKV NY som innebär ett något bantat och processororienterat "huvudkontor" för Försvarsmakten drog igång den 20 juni. Det nya arbetssättet sågs bli rationellare och effektivare. Statsmakterna kräver helt enkelt att försvaret ska leverera beställda saker med rätt kvalitet.

Vad är då det nya? Jo, högkvarteret lämnar den nuvarande hierarkiska ordningen eller linjeorganisationen och går över till två dimensioner, verksamhets- och resursdimensionerna. Den första genomför och levererar. I den andra utövas arbetsgivaransvaret, utvecklas kompetens och tillgodoses verksamhetsdimensionens behov av personal.

De stora klossarna är förbandsenheten (FörbE), operativa enheten (OpE), förvaltningsenheten (FörvE), militära under rättelse- och säkerhetstjänsten (MUST) och ledningsenheten (LednE).

Rikshemvärnsavdelningen som går in i en mindre personalram, 9 befattningar inklusive rikshemvärnschef, har flyttat från "K 1" till 8:e våningen i den stora militärstabsbyggnaden intill. Även tidningen Hemvärnet och dess redaktion har flyttat dit. Rikshemvärnschefen och rikshemvärnsavdelningen ingår tillsammans med de olika stridskraftsinspektörerna och frivilligavdelningen i den 332 man starka förbandsenheten.

När detta skrivs är det formellt inte klart med organisationen eller vilka som ska ha de högsta chefsposterna men ÖB lär få en civil ställföreträdare.

Sune Ullestad

Patronlageslåset uppgraderas

En liten fjäderring för en femma ska hindra att patronlageslåset fastnar om det behandlas omilt.

● Så snart patronlageslåsen började användas fastnade många för gott i patronlåget och hundratals vapen har fått skrotas. Vissa serier hade för små toleranser men ofta handlade det helt enkelt om dålig vård, läs skitiga patronlågen.

Även handhavandefel som kan bero på brister i utbildningen kan ha spelat in. Det är faktiskt något av ett precisionsarbete att sätta in låset.

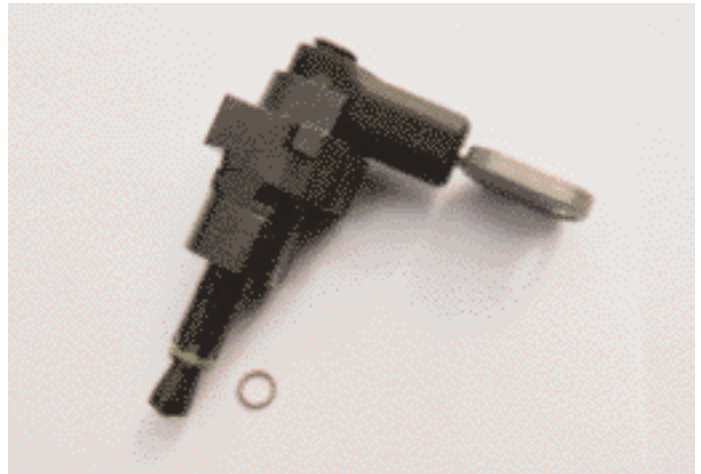
Låset får inte tvingas med våld och inte heller sättas in för snett. Då kan o-ringen gå sönder och skären lossna eller glida ur sitt läge med följd att låset fastnar för evigt.

Klar för leverans

För att minska risken att hårdmetallskären glider ur sitt läge vid hanteringen har en fjäderring beställts till samtliga patronlageslåsar. Fjäderringen ska hålla kvar skären medan man sätter i låset, men ersätter inte o-ringarna. Om dessa gått sönder eller saknas får man inte under några omständigheter montera låset i vapnet. Om o-ringarna går sönder ska de genast ersättas med nya som beställs enligt särskild rutin. Fjäderringen ligger i FM-LOGs förråd i Arboga och är klar för leverans.

Ett patronlageslås ska behandlas milt och med förstånd.

– Det är absolut förbjudet att försöka slå in låset. Det ska tryckas på plats med fingrarna, inte med mekanismen. Som bara ska användas för att dra nyck-

Patronlageslåset förses med fjäderring för att hålla kvar skären medan man sätter i låset.

FOTO: ULF IVARSSON

eln och låset ur vapnet, säger major Tommy Lacandler, tekniskansvarig på Hemvärnets stridskola.

Även om en ak4 B är kollad med vapenlås innan den lämnas ut och allt tycks fungera kan låset fastna om patronlåget blir smutsigt på grund av brister i värden eller om låset sätts i innan pipan har svalnat. Toleranserna är väldigt små.

Fett och vapenolja

Om låset kärvar är det viktigt att genast avbryta försöket.

En noggrann rengöring av vapnet kan behöva göras redan efter utlämningen. Det kan då vara kladdigt av fett och vapenolja.

– Kontrollera också att ringar, samtliga hårdmetallskär samt fjäderringen sitter på plats innan första monteringen sker. Följ instruktionerna i nya "SoldR Mtrl

Vapen Automatkarbin 4", 2004 års utgåva, säger Tommy Lacandler.

De tolv avlastningsspåren i patronlåget går inte att få rena med borstviskaren utan det krävs en konisk borste av hård nylon. Sådana finns som grupp-materiel. Tolv svarta spår syns på hylshalsen om avlastningsspåren är rena.

Det kan tyckas vara slöseri att så många ak 4:or förstörts men det är ändå en ringa kostnad jämfört med de opinionsmässiga förlusterna av att ha brukbara vapen på drift.

– Om en vanlig ak 4 skrotas är det ingen katastrof. Det är bättre att veta att låset fastnar. Hela vitsen med låset är ju de små toleranserna. Vore de större fungerar det inte som tänkt, säger Tommy Lacandler.

Ulf Ivarsson

● **Det kostade 2004 nästan 600 miljoner kronor att utbilda hemvärnet. Dividerat med antalet avtalsdagar – 8 timmar – blir det 3 365 kronor.**

● **Försvaret köper in 100 exemplar av ett sydafrikanskt patrullfordon. Det rymmer fyra stridsutrustade soldater och kan bära sambands- eller vapenutrustning. Jeopen är splitterskyddad och kan flygtransporteras.**

Annons

Rörlig strid är intressantare att öva än att göra eldpostlistor. Per Linnér brassar på med ksp påhejad av instruktören Johan Gustafsson.

Insatsförmågan är röda tråden i Östergötland

Förändringens vind i samhället och försvaret tar sin tribut av det gamla landsbygdshemvärnet.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

På en plats som inte får nämnas utgångsgrupperar insatskompaniet i Östergötland. Chefen för stab- och trosgruppen Fredrik Forslund har läget klart för sig och leder förberedelserna lugnt och metodiskt. Troppen är under uppbyggnad – alla befattningar är ännu inte besatta. Genom att man utnyttjar den civila infrastrukturen fungerar allt som det ska ändå.

Sälunda följer inte koket med i dag utan kockarna varmhåller istället mat i ett skolkök i Västervik. Ordern är nämligen att gå till kusten och understödja kamraterna i kustbataljonen som fått sex-sju sabotagegrupper på halsen.

Fredrik som jobbar med telekrigföring på Försvarets forskningsinstitut stortrivs

i hemvärnet. Direkt efter helgen drar han till HvSS på plutonchefskurs.

Om Fredrik är lugnet självt befinner sig Malin Engberg desto mer i ett spänningstillstånd. Hon har ett förflutet i Luftfartsverkets nedlagda driftvärn och vägen till hemvärnet gick via högvakt och Kvinnliga bilkåren. I somras tog hon förarbevis på terrängbilarna.

Kick

Kan du försvara din fordonsavlämningsplats?

– Vi har faktiskt inte övat det i grundkursen, men jag är i alla fall skyddsvakt och ska gå stridsutbildningen för avtalspersonal i sommar. Att jobba i lag mot tydliga mål ger mig en kick.

Bredvid oss står Per Spjuth, totalförsvarshandläggare på Röda korset och njuiter. Sjukvårdarna har berättat att de känner sig väl omhändertagna och alla ser ut att vara rätt utrustade.

– Det här är ett förband och inga lösa enheter, sjukvårdarna är med och agerar i övningen, säger Per uppskattande.

Kpist på ryggen

Vi ska senare besöka krigsskådeplatsen, nu kör inspektionstätt 1 först till Västansångs hemvärnsbataljon, som leds av fyrrkesofficeren Mats Lövgren och i dag övar på Kvarn.

Där möter oss mc-ordonnanserna Maria Lundquist och Jan-Olof Martinsson. Till allmän förtjusning kör de med kpist

på ryggen. Rikshemvärnschefen måste ringa till Frivilliga motorcykelkårens riksstämman och berätta.

Maria och Jan-Olof har nya mc-ställen och ser helproffsiga ut.

– Jag ville bli hemvärnssoldat och ångrar att jag inte gjorde lumpen. Nu tar jag igen genom att vara med på allt, säger Maria.

Vinterutbildningen i Älvdalen utvecklade både Marie och Jan-Olof otroligt som förare. Efter alla vurpor i snön är det en bagatell att köra på grus. Man förbättrar balansen, vågar mer och tänjer på gränserna.

Under grundutbildningen var Jan-Olof kustjägare så hemvärdet är en annan värld. Det gäller att marknadsföra sig gentemot cheferna. En mc-ordonnans kan så mycket mer än att köra mc, avlösa i staben till exempel. För att inte tala om den civila kompetensen. När vi ber stridsparret starta och dra iväg för bildens skull är det en elektroingenjör (Jan-Olof) och en studerande i kognitionsvetenskap vi ser i sadlarna.

Krigets krav

I bakgrunden övar soldaterna gruppsstrid under reservkapten Svante Nagys överinseende och vi får några ord med hans kompanichefskollega, reservaren Magnus Dahlström. Denna dag ingick soldater från Aerotech Telubs forna driftvärn i hans styrkebesked.

Och kompaniets utbildningskoncept för strid i bebyggelse lockar till och med folk från andra städer.

– Jag började med det för att jag just då var less på hemvärdet. Det är häftigt med handgranater och enkelt att motivera soldaterna. Utbildningen ger bra effekt och good will. Jobbar vi mot krigets krav får vi nöjda soldater.

En av de f d driftvärnssoldaterna är 46-åriga Jan Linck. Objektsövningen drar ut på tiden men Jan anser trots det att hemvärdet ger betydligt bättre utbildning. Försvarsviljan är det enkla skälet till att Jan fortsatte som soldat. Att vi inte lär av historien utan fortsätter att ta bort förband oroar honom.

I koken är det ont om lotter. Vi hittar faktiskt bara en, unga Ellen Berkow, som är marinlotta från Stockholm och anmälde sig själv till tjänstgöring i Linköpings lottakår under studietiden. I somras gick Ellen fältskotsutbildningen i Karlskrona och är nu glad att få användning för sina kunskaper.

Fredrik Forslund orienterar rikshemvärnschefen om den order han just fått.

Ett dussin soldater, bland dem Jan Linck, skrev in sig i hemvärdet när Aerotech Telubla ner sitt driftvärn.

– De sa att hemvärdet har flest övningar och jag trivs med gubbarna som är snälla och roliga.

Obefogad rädsla

Riktigt förbittrade över bristen på skjutbanor och det kommande förbudet mot blyammunition är Jan Engström, stf chef för 53:e kompaniet och kompanichefen Göran Eriksson som är f d yrkesofficer i flygvapnet.

Göran sitter i miljönämnden och vet vad han talar om. Rädslan för att bly ska läcka ut i marken är obefogad. I Lingham där kompaniet har sin hemort finns en utmärkt bana som inte får användas efter årsskiftet. Istället blir det buss till och från Kvarn – sammanlagt åtta mil varje gång.

Förändringens vind i samhället och försvaret tar sin tribut av det gamla landsbygdshemvärdet.

– Vi är övergivna och bortglömda av myndigheterna. Ska vårt hemvärn leva vidare måste det vara ett klart alternativ vid mönstringen och efter muck krigsplatseras soldaten i hemvärdet med 40 timmars plikttjänstgöring per år, föreslår Jan Engström.

Det är nog inte så dystert som det låter, för strax kastar sig de båda befälen i sin favoritroll, att utbilda på granatgevär.

Sarkastiskt tonfall

Någon uppgivenhet kan överhuvudtaget inte spåras i insatskompaniet, bara ett lätt sarkastiskt tonfall när stabschefen Jan- ▶

Kpistbeväpnade mc-ordonnanser är sällsynta. Här i alla fall Maria Lundquist

Olov Holm berättar att luftindikeringväskan var tom när han tittade i den senast. Av purt intresse har han även tagit på sig uppgiften som NBC-befäl.

Underrättelsecykeln igång

För kompaniet och Sverige började inte kriget så bra. Luftlandsättningar och marininfanteri försöker bita sig fast, inget samband på tråd och radio, brister i inryckt personal.

– En övermäktig uppgift för oss, vi får koncentrera oss på sabotagegrupper. Nu har vi satt upp en tältstab, jobbat oss in i stabsmetodiken, fått igång underrättelsecykeln och utbildat personal, sammanfattar Jan-Olov förmiddagen.

Befälen i insatsplutonen sammanträ-

Taxibätsföretagaren Roine Andersson rattar sin snabba Marie på Finnjärden. Ekipaget är ofta i hemvärnstjänst.

FOTO: LARS T JACOBSSON/SFF PFK

Öväntat besök. Det dröjde en stund innan Helene Ankarswärd insåg att den nyfikne mannen är högste chef för hemvärnet.

der inte bort tiden. Förbandet jobbar konkret och den röda tråden är insatsförmåga enligt beredskapsordern.

På mindre än en timme hade tredje plutonen satt upp och maskerat sitt tält. Halva styrkan har goda färdigheter, vilket gör att förbandet kan lösa sin uppgift genom samarbete soldaterna emellan, bedömer plutonchef Stefan Hedberg.

Härlig känsla

Det bästa som hänt honom och soldaterna är att de var med i arméns slutövning i våras.

– Vi slog ut en stridsvagn fast vi hade ont om pv-vapen och det var en härlig känsla. Otroligt motivationshöjande. Att de underskattade hemvärnet stod dom dyrt.

– Ifortsättningen servar på oss själva med helt nya ögon. Det är mycket positivt att delta i större arméövningar och vi samarbetar också intimt med markstridsskolans stridsteknikenhet, berättar chefen för insatskompaniledningen kapten Jan Söderlund.

Förenklad order

Inne i berget försäkrar bataljonchefen för 4:e Åke Litzén att staben har förmåga att ta fram beslutsunderlag och leda underställda enheter. Varje år kör staben ett spel och en gång satt man hela nio dagar tillsammans och är därmed ganska samtränade. Den nya förenklade fempunktsordern används.

Åke Litzéns stolthet är annars det mari-

Noterat

Glad överraskning: Livgrenadjär-tårta, bakad av kvartermästare Börje Heinmerth.

Musikupplevelse:

En Gershwin-komposition i arrangering för blåsare. Tack Östgöta hemvärnsmusikkår.

Välsmakande: Ost- och kasslergrytan, lagad av kokgruppchef Tommy Edvinsson och hans tjejer i 23:e kompaniet, Folkungabataljonen.

Omklappad: Zorro, 7 år på spännande uppdrag med matte Ann Hagman i 12:e kompaniet.

Dagens antiklimax: Endast rikshemvärnschefen själv räcker upp handen på hans egen fråga om hur många i 12:e som är aktiva i medinflytandet.

När Malin Engberg förstod att klockan klämtade för driftvärnet klev hon över till Östergötlands insatskompaniledning.

na kompaniet. Ytövervakning och transport av personal och materiel är huvuduppgiften. Den vassa skärgårdsplutonen kan söka av öarna med sina hundpatruller. Tre flygplan, varav ett amfibieflygplan står redo för identifieringsuppdrag. Flera av skepparna har behörighet att styra 40 000-tonnare, berättar kompanichefen Jan Sandberg.

I flottan ingår huvudsakligen civila båtar. Ägarna får 3–4000 kronor för en helg, ibland mer beroende på gångtid.

– Vi har mycket bättre tillgänglighet än i 90-systemet där du måste ha unga förare med färsk utbildning. Deras studier går ofta först, vi bor här ute, säger plutonchefen Roine Andersson under en demonstrationsrunda på maxfart. ■

Kluriga livgrenadjärer knäckte namnfrågan

Östergötlands hemvärn har under sin nye chef överstelöjtnanten och hemmasonen Magnus Engdahl egentligen bara två riktigt heta önsningar: för det första att få ordning på skjutbanefrågan, för det andra att göra en gränsjustering så att Västervik och Gamleby åter igen får räknas till Livgrenadjärgruppens område.

Det senare är möjligt när militärdistriktet läggs ned, antydde rikshemvärnschefen på inspektionen i april. Med skjutbanorna är det värre. Anders Lindström varnade för att göra klagomålen över stängdaskjutbanor till ett mantra. Östergötland är ändå lyckligt lottat med ett av landets finaste skjutfält, Prästtomta, på rimligt avstånd. Men den ena chefen efter den andra bönföll honom att lösa problemet och till sist föll han till föga och lovade att åtminstone ta med sig frågan hem.

En rikshemvärnschef med spenderbyxorna på sa också att ungdomsledarnas arvoden måste höjas: Det finns i min svarta bok. Detta efter en föredragning av ungdomsansvarige på gruppen, kapten Lenart Andersson.

Endast en handfull skjutbanor finns kvar i hela länet efter nedläggningsvägen 2002 och det är onekligen ett brott mot en djupt rotad tradition, där skytteintresset och sammanhållningen blomstrade tack vare en egen bana.

Smidigt

I väntan på bättre tider har det mest handikappade förbandet, Östgöta kustbataljon börjat med fältskjutning. Till dess förbudet mot blyad ammunition träder i kraft vid årsskiftet 2006–07 är det förvånansvärt enkelt och obyråkratiskt att avlysa en lämplig markbit.

De kluriga östgötarna serverar också en lösning på namnfrågan, som rikshemvärnschefen tilltalades av. De menar att organisationen under en övergångstid kunde heta "Hemvärnet – de nationella skyddsstyrkorna". En kompromiss som kanske kan ena förespråkare och motståndare och gör att hemvärnet inte förlorar sin identitet över en natt.

Inspektionshelgen deltog tre av insatsplutonerna plus insatskompaniledningen i en framtidsinriktad manöver: en

Chef för Livgrenadjärgruppen är Magnus Engdahl.

lång förflyttning till kusten för att skydda marinens baser till dess kustbataljonen var fulltalig och andra FM-förband var på plats.

Värsting

Chefen för insatskompaniledningen är som regeln säger en yrkesofficer, kapten Jan Söderlund. Han propagerar livligt för gruppradio till plutonerna och detta krav har respons i högkvarteret. Dessutom har Jan Söderlund gjort en rad lokala tillägg i utrustningslistan. Värstingen är en lastväxelbil. Sânt gillar inte rikshemvärnsavdelningen i normala fall. Här är det emellertid möjligt att Livgrenadjärgruppen får göra ett försök, som om det utfaller väl eventuellt kan bli norm i hela riket.

Förutom små moderna radiostationer behövs fler och lämpligare fordon. Kompanietska kunna rulla 30 mil per dygn men kokkärran får bara köras i 30 kilometer i timmen. Ändå måste terrängbilarna från 1970-talet hänga med ett tag till och när de vårdas av hemvärnet blir det billigt. Underhållskostnaden är nere på 18 000 kronor per år och bil och FMLOGs internpris ska sänkas ytterligare över hela riket.

Även de civila båtarna är billiga, mycket billigare än stridsbåten som körs på prov. De 28 inhyrda farkosterna som opererar i vackra Gryts och S:t Annas skärgård kostar inte mer i drift än en enda stridsbåt, så rikshemvärnschefen fick något att fundera på inför vägvalet i höst.

ULF IVARSSON

Ljus framtid för strid i mörker

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: MAGNUS SJÖSTRÖM

SVENSKA ARMÉNS förmåga till strid i mörker är omdiskuterad. Men för hemvärnets del har det trots allt hänt mycket positivt de senaste åren.

Till nyheterna hör CIM-utrustningen som är effektiv i terräng man inte kan överblicka och speciellt användbar i mörker.

Med rödpunktsiktet går det att skjuta i nedsatt sikt och skymning och siktena är förberedda för att kompletteras med laserpekare. På plutonerna finns också sedan några år två olika typer av bildförstärkare för nattlig observation – ljus från måne och stjärnor förstärks många tusen gånger. Med signalpistolerna skjuter man behändigt lysammunition som illuminerar målet.

Ännu mer avancerad är den utrustning för nattseende som tillförs i år. Dessa nya monokulära bildförstärkare kan bäras på hjälmen och är även utrustade med IR-lampor. En hundförare kan lättare läsa hundens reaktioner.

En gammal favorit som hänger med ännu en tid är lysväven. Den är synnerligen användbar för att snitsla vägen till poststället eller åter-samlingsplatsen. Det var en gång kvartermästarnas uppgift att hänga upp väven i solljus så att den aktiverades för nattens operationer. Lysväven finns kvar i förråden här och var och används fortfarande men enligt uppgift nyttillverkas den inte för armén. Dock går den att köpa civilt.

I hemvärnets barndom fick man improvisera med vad som stod till buds. Man parkerade en bil nära poststället och tände vid behov strålkastarna med en lina till spaken för heljusblinken. På strategiska ställen förbereddes små brador. Larminor arrangerades så att de kunde utlösas från stridsställningen för att lysa upp kritiska passager för innästling.

Soldaterna på bilderna tillhör Umeå 2. insatspluton.

Namn:
Magnus Sjöström.

Ålder:
36 år.

Utbildning:
*Fil dr i national-
ekonomi.*

Familj:
*Sambo Malin
Gunnarsson,
UD-tjänsteman,
Hugo 1,5 år.*

Bor:
*I bostadsrätt
i Umeå.*

Läser:
*Perspektiv på
ubåtsfrågan,
SOU 2001:85.*

Ser på TV:
*Slöttittar, mest
samhällsprogram.*

Intressen:
*Fotograferar,
seglar.*

Magnus följer sin inre röst

Magnus Sjöström tvekar inte att skriva i sin meritförteckning att han är löjtnant i hemvärnet.

INTERVJU & FOTO: ULF IVARSSON

Seriös och samtidigt uppsluppen. Så beskriver Magnus Sjöström stämningen i den insatspluton han chefar för i Umeå. Magnus gav i februari ut en fotobok om förbandet, som är en hyllning till hemvärnet, kamraterna och deras frivilliga engagemang för Sveriges försvar. Men det är inte bara för bokens skull vi träffas. Magnus är också forskare i nationalekonomi vid Umeå universitet och han har just fått pengar för att studera meritvärdet av att göra värnplikten.

Magnus hypotes är att det är en fördel för individen. Medlemsskapet i hemvärnet har däremot fortfarande en negativ klang hos allmänheten, även om han själv inte tvekar att skriva i sin meritförteckning att han är löjtnant i hemvärnet.

Mellan hemvärnet och universitetet finns en intressant växelverkan. Som föreläsare har Magnus glädje av sina befälsfarenheter. Han känner sig helt enkelt säkrare i sin roll där han står framför 150 kritiska studenter

Känner på sig

Om man tittar på försvarets ekonomi och hemvärnets del av kakan med den skolade ekonomens öga framträder å andra sidan en bild som knappast diskuteras i staberna men som hemvärnssoldaten intuitivt känner på sig.

Magnus försöker förklara med teorin om "avtagande avkastning" men det blir för akademiskt och vi tvingas byta spår. Mera populärt kan man säga att Försvarsmakten har väldigt mycket kapital och hemvärnet lite. Tar man bort fyra stridsvagnar från armén händer ingenting. Men om hemvärnet får motsvarande värde blir förmodligen effekten mycket stor.

– Man bör utgå från detta perspektiv när man pytsar ut pengar. Den sist instoppade kronan i försvaret ska ge lika stor nytta som den sist instoppade kronan i hemvärnet. Annars blir inte resurserna optimalt fördelade.

Det här en väldig enkel analys, fast dock en grundprincip. Magnus anser att det borde göras en vetenskaplig studie av vad som händer om man fördubblar anslaget

till hemvärnets utbildning. "Vi skulle troligen inte bli dubbelt så bra utan tre gånger så bra".

Att bara utreda kostar ganska lite. Ta ut en pluton och pröva vad som händer om man ökar utbildningen från 60 till 120 timmar, föreslår Magnus som tycker att rikshemvärnschefens idé om certifiering av hemvärnsplutoner är intressant i sammanhanget.

– Men jag vill ha kvar ett tidskrav och låt plutoncheferna ta mer ansvar för utbildningen, nu är det för mycket detaljstyrning från militärdistriktet.

Vad Magnus önskar sig är en pott med pengar och sen räcker det att få visa upp vad plutonen förmår en gång om året.

Ett studium av boken övertygar om att Umeå-soldaterna är en ganska typisk samling av kompetenta människor för att vara hemvärnet. Civilt och militärt är dessa frivilliga en imponerande resurs. Här finns alla möjliga yrken och alla har gjort värnplikt, många som befäl.

Insatsplutonen under Magnus vingar är redan bra, lika vass som en skyttepluton faktiskt. Från ett tidigare besök kan tidningen intyga att plutonen utan problem löser svåra uppgifter som att delta i insatskompanis anfall.

Oroad över två tendenser

Ambitionen är att kunna öva i förband och därför har plutonen som mål att rekrytera två nya soldater till varje grupp per år. Då kommer nämligen 7-8 varje gång

Sådant ställer stora krav på cheferna, ibland alltför stora. Magnus är speciellt oroad över ett par tendenser. Dena ena är uppfattningen att en yrkesofficer alltid är bäst, reservaren näst bäst och den värnpliktige officeren på tredje plats. Möjligheter att avancera måste finnas även för den som har en kortare militär utbildning. Han eller hon måste ha incitament för att offra sin fritid.

Den andra tendensen Magnus retar sig på är slöseriet med tid i Försvarsmakten. Allt är prissatt utom soldatens tid, som är den viktigaste resursen, fast den är gratis för myndigheten. Försvaret borde inte ha

råd att låta personal stå och vänta längre.

– Inför passerkort kopplat till pengar då skulle vi göra ineffektiviteten synlig och försvaret kosta mindre, säger Magnus som ibland tycker att det blir väl mycket möten utan ersättning och dödtid på förrådet.

Plutonchefen har här en nyckelroll för att hålla motivationen uppe. Han måste kombinera militärkunskaper med social förmåga och sätta sina medarbetares behov och intressen främst.

Stolt över förbandet

Det är just detta tema som genomsyrar boken om plutonen. Magnus är stolt över förbandet och vad det kan prestera. Det lyser igenom i bilder, faktatexter och intervjuer.

Idén till denna dokumentation kom en dag då Magnus satt på biblioteket och bläddrade i böcker om militärlivet. Den tändande gnistan var reportageboken om kustjägare med titeln "Sjölundsgossar" av Jan Håkan Dahlström med förord av Jan Guillou.

– Jag och Stefan Holmgren fotade under två år och sen tog vi kontakt med Norra militärdistriktet som fixade pengar. Boken ska inte säljas. Den är en påkostad reklambroschyr.

Politikernas likgiltighet för försvaret kostar mycket good will bland de frivilliga hemvärnssoldaterna och Magnus Sjöström är inte oberörd. Men han följer sin inre röst och stannar nog i hemvärnet. Han och hustrun har funderat på att flytta söderut, men Magnus säger skämtsamt att han inte kan för han har en så bra befattning i hemvärnet. ■

"... det är förbluffande hur en grupp, med de mest skiftande bakgrunder, genom att gemensamt fokusera på en uppgift kan uppnå nästan överkliga prestationer. Jag är stolt över att få vara en av dem".

(Ur Plutonen 120 timmar av Magnus Sjöström)

En kvartett som vet hur man rekryterar

Norra Smålandsgruppen slår rekord i rekrytering. Under årets tre första månader fick man in 147 intresseanmälningar till de tre bataljonerna.

TEXT: ULF IVARSSON FOTO: ANDERS KÄMPE

Smålandsk kvartett som kan rekrytering. Övre raden fr v Jan-Olof Liljedahl, Anders Åhlgren nedre raden fr v Håkan Nilsson, Torbjörn Edqvist.

Gudrun, vinterstormen i Småland, gav oss medvind säger löjtnant Torbjörn Edqvist på Norra Smålandsgruppen som förklaring till de goda siffrorna. Nu är det knappast hela svaret, det förstår man efter ett samtal med Torbjörn, bataljonscheferna Jan-Olof Liljedahl och Anders Åhlgren samt rekryteringsofficeren i Jönköpings hvbataljon Håkan Nilsson.

Ett nyckelord för rekryteringen i området är uthållighet, som innebär att visa upp sig på olika sätt under en längre tid. Den enskilde mögnar i beslutet och därför måste han eller hon få flera impulser, till exempel genom upprepade reklam i teve och lokala aktiviteter. Sajten *soldat.nu* är också mycket bra.

Rekrytering kräver entusiasm, men också mycket eftertanke, organisation och planläggning.

Ungdomar ska engageras i mötet med andra ungdomar. Hemvärnet visar upp sig på skolor, kasernområden, övningsfält och vid mönstring. Den som kommit in tas om hand av en fadder och kamratföreningen utnyttjas också. De anhöriga får inte heller glömmas bort, framgår det av Håkan Nilssons riktlinjer.

Positiv trend

Bataljonerna i Norra Smålandsgruppen har satt upp rekryteringsgrupper med representanter från varje kompani, staben, ledningsplutonen och insatsplutonen. Varje bataljon utser en kontaktperson till MD-gruppen. Håkan har satt målet att: "alla i gruppen ska gemensamt arbeta för att på bästa sätt rekrytera kompetent och engagerad personal till bataljonens samtliga vakanser".

Från MD-gruppen får man stöd med ekonomin och riktade utskick till personal som är intressanta. Bara i år går Torbjörn till posten med 7 000 brev.

På två träffar årligen dras riktlinjerna upp för de olika tillfällen då förbanden visar upp sig.

Mening och gemenskap

Ett annat nyckelord är mening och gemenskap, som Anders satt upp som motto för sin bataljon. Det gäller att skapa en positiv anda och mycket vore vunnet med en centralt belägen lokal. Kan man samlas där blir det lättare att fungera som ett samordnat förband. Men redan i dag är sammanhållningen mycket god, upplever Anders. Förhandlingar med kommunen pågick när tidningen träffade de

"Det är en positiv trend för hemvärnet just nu. Vi uppfattas som seriösa och trovärdiga."

fyra mästerrekryterarna på A6 gamla område i april.

– Med mening och gemenskap kan hemvärnet försätta berg, säger Anders.

Ingen huggsexa

Ett tredje nyckelord är samarbete. Bataljonerna ska inte ha huggsexa om alla namn som kommer in utan fördela dem rationellt. De sökandes intressen, bostadsort och förkunskaper styr var rekryterna hamnar. Anders ser gärna att nyvärvade skolas in i en vanlig pluton innan de placeras i insatsplutonen.

– Systemet med olika förband med olika krav är en fördel för då kan man trappa ner inom hemvärnet istället för att sluta, säger Håkan, som varit med sedan -81.

Bilden av hemvärnet är inget problem. Att det är ett namn från kriget saknar betydelse, det finns inga negativa förväntningar bland de unga.

– Det är en positiv trend för hemvärnet just nu. Vi uppfattas som seriösa och trovärdiga, säger Håkan.

– De ser ju att vi kan erbjuda något bra, säger Jan-Olof, som är chef för Höglandets bataljon och utbildat flera kullar tremånadersvärnpliktiga som frivilliganställd.

Slagit väl ut

I Eksjö har man hållit på sedan 1997 och är omvittnat Sverigebäst. Det beror på att soldaterna träffar och samövar med sina blivande chefer i hemvärnet. Konceptet har slagit mycket väl ut och Jan-Olof vill därför absolut att kortlumpen återupptas och denna gång som en förlängning av ungdomsutbildningen. Samtliga kvarvarande garnisoner bör få uppdraget.

Sist men inte minst måste man i all rekrytering vara ärlig. Lägg utbildningsplanen på bordet och fråga: Ställer du upp på det? Till och med en general kan räkna med att få vänta på sin placering hos mig, säger Jan-Olof.

– Alldeles rätt. Vi måste vara trovärdiga. De frivilliga är det dyrbaraste vi har i försvaret, säger Håkan

– Allt hänger på sådana som Håkan, säger Anders, men Håkan slår ifrån sig och betonar gruppens betydelse för resultatet. ■

Roy fångar in med nedslag

Lite av skådespelare måste man vara som rekryterare. Eleverna på HvSS-kursen tränas nu i rollspel för att hålla samtalet igång

Tillämpat i Skärholmen. Med rollspel kan man lära sig att skapa ett gynnsamt klimat för värvningen. Rekryterarna på bilden heter Per Lindeberg, Eskilstuna och Anders Levin, Lund.

FOTO: JAN-ERIK NORDBERG

Ett nedslag är en slags smygande form för rekrytering. Plötsligt står där en hemvärnssoldat på gågatan och drar blickarna till sig. Någon vägar sig fram för att fråga och utan att den nyfikne har fattat det är han eller hon strax utsatt för ett säljsamtal.

Ungefär så här har Roy Wolf från Dacke hemvärnskompani i Kalmargruppen rekryterat 39 hemvärnssoldater. Han började för ett år sedan och fick fria händer. Tidningen träffar Roy på kursen i rekrytering och medlemsvård som gick för sjätte gången på HvSS i april.

– Nedslagen är bästa sättet, sen får man inte glömma personalvården. Först rekrytera rätt människor, sen behålla dem. Det är billigare än att hitta nya.

De som varit passiva ett tag är i en riskzon för att lämna in. De kanske inte vågar visa sig av rädsla att göra fel. Kamraterna måste därför hjälpa dem tillrätta så att de blir varma i kläderna igen, säger Roy, som varit försäljare och nu fått en ännu bättre grund att stå på.

Själv blev Roy hemvärnssoldat via Fri-

villiga radioorganisationen. En lokal FRO-ordförande föreslog hemvärnet och Roy ville inte göra honom besviken.

– Jag förstod redan första helgen att det var rätt. Är man positiv och trivs behöver man inte övertala andra utan det märks på mig hur kul vi har det.

Utstråla energi

Som rekryterare måste man vara lätt och ledig och utstråla energi. Attityden är att man inte ska kränga en vara utan ge något. Rekryteraren backas upp av ett helt team som löser olika arbetsuppgifter och allt ska vara förankrat på MD-gruppen. Med lite tur har man där en officer med särskilt ansvar och pengar avsatta.

Första intrycket är i regel avgörande för om en kille eller tjej ska ta steget. Alltså är det förbjudet för rekryteraren att ställa frågor av typen "vill du gå med i hemvärnet" eller "vill du veta något om hemvärnet", berättar Jan Erik Nordberg, rekryteringsofficer vid Hallandsgruppen och ofta anlitad föreläsare på rekryteringskurserna på HvSS och lokalt. ▶

Svaret kan nämligen bli ett rakt nej, således måste man välja orden så att kommunikationen kan fortsätta. Därför tränades deltagarna för första gången i år i rollspel. Det visade sig ge resultat direkt. När kursen testade praktiskt i närbelägna Skärholmens centrum nappade hela tretton. Tidigare kurser har kammat i stort sett noll i köpcentrat.

Tips från Vallentuna

Den enligt flera deltagare alltför korta kursen avrundades med redovisning av grupparbeten. Kompanichef Kalle Friman, Vallentuna demonstrerade sin rekryteringsfälla. Det är Vallentunagymnasiets matsal som inreds enligt kontensallaregler och lärvarasvår att slippa ur utan att skriva på för hemvärdet eller någon av våra systerorganisationer.

Den som inte har rent mjöl i påsen får tidigt under kvällen veta att hemvärdet inte tar emot personer med dålig vandel. Dessa kan fika och sen gå sin väg utan att behöva schavottera med sina synder.

Tips från Vallentuna är att låta en stridsutrustad soldat vandra omkring som en skyldocka. Inbjudna som kommer direkt från jobbet ska serveras smörgåsar hellre än kakor.

En del av de planer och budgetar som utarbetas under kurserna förvandlas till skarpa när deltagarna kommit hem. Sven-Åke Arvidsson åkte tillbaka till Lima med halva jobbet för Rättviks marknad gjort och Roland Kratz i Göteborg har tagit greppet om 2007 års aktiviteter. Roland sätter till vardags betyg på blivande lärare så hans höga vitsord på rekryteringskursens lärare – förutom Jan Erik Nordberg är det Sune Ullestad – väger tungt.

Nästa kurs 12–14 december.

TEXT: ULF IVARSSON

Nedslag. Den personliga kontakten är a och o för rekrytering. Roy Wolf är en naturbegåvning på området.

FOTO: ULF IVARSSON

TV-film ger effekt på hemsidan

För varje år som går minskar resurserna för den livsviktiga rekryteringen till hemvärdet. I år läggs det på högkvarternivå ned en halv miljon på att locka människor till organisationen – en summa som ändå räcker en bit på vägen.

Det gäller att hitta viktiga målgrupper. Annonsering på internetsidor och tidningar för gymnasie- och högskolestudenter är de populäraste alternativen just nu. En mer personlig kontakt med ungdomar tas i skolan då man går ut och pratar och delar ut trycksaker.

– Vi vill ge en positiv bild av hemvärdet från start, förklarar Sune Ullestad, informationschef på rikshemvärnsavdelningen. Förrådet med rekryterings- och informationsfoldrar, filmer och andra hjälpmedel är välfyllt.

– Vi försöker se var vi får bäst effekt. Vårt dilemma är just att se var de blivit informerade om rekrytering till hemvärdet.

Soldat.nu

Med facit i hand är det lättare att döma var det lyckats bäst. En undersökning som gjordes för 2004 visar att rekryteringssajten soldat.nu varit mycket värdefull i fråga om ansökningar, och intresseanmälningar. På Anslagstavlan på SVT har en 36 sekunder lång reklamfilm använts för att rekrytera människor till hemvärdet. Efter varje tillfälle så märks det en effekt på hemsidan, berättar Sune.

Den klassiska militära rekryteringen har alltså lagts på hyllan och de moderna alternativen med större genomslagskraft är nu aktuella även i hemvärdet, både på lokal och central nivå. I år har man tydligt planerat att utöka användningen av flera olika kanaler och rekryteringssätt för att nå ut till alla individer. Tio människor som söker sig till hemvärdet har oftast tio olika orsaker och förväntningar inför tiden som ligger framför dem. Vissa är mer intresserade av friluftsliv medan andra vill skjuta. Men alla är lika välkomna, säger Sune Ullestad.

Inom rekryteringens ramar går man tydligt ut med kravet på motivation. Hemvärdet – när det gäller! Trycksakerna är

Sune Ullestad kallar sig själv humanist och hade från början tänkt bli språklärare. Han hamnade på rikshemvärnsavdelningen för sju år sedan.

FOTO: ULF IVARSSON

prydda med slagorden. I och med stora katastrofer såsom översvämningarna och stormen nere i Småland har budskapet varit tydligt.

– Människor har sett vilken nytta hemvärdet har. Vår verksamhet har lockat även genom detta, säger Sune.

Hårdare tryck

De som är prioriterade i rekryteringsarbetet är oftast värnpliktiga, ungdomar som nyligen muckat och killar och tjejer med utlandstjänst. En självklar prioritet i dag är även kvinnor och invandrare. Trycket är märkbart hårdare numera på Försvarsmakten och frivilligorganisationerna. Men med Lottakären, Kvinnliga bilkåren och Röda korset som systerorganisationer, tycker Sune att läget är lugnt. Hemvärdets organisation består till 13 procent av kvinnor. Men vilka vill man ha med i hemvärdet och vilka vill man inte ha med?

– Människor som inte har ett demokratiskt synsätt sällas automatiskt bort. Även de vi inte har förtroende för. För att vara med i hemvärdet måste man vilja samverka för att stärka vårt försvar, vara engagerad och ung i sinnet.

TEXT: MALIN NILSSON

På slutövningen slipas de fel bort som eleverna upptäckte i kursens så kallade målbildsdel.

Trupputbildning på eget ansvar

Bästa pedagogiken i armén ger eleverna på HvSS fria tyglar.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Kravet är att samtliga ska alla rätt, säger Jörgen Fagerström och delar ut en lappskrivning till sina elever. Lektionen gäller formellt detaljer kring kulsprutan men handlar egentligen om att träna Jörgen och de andra befäl i trupputbildning. Jörgen, 29, är från Stångebro kompani i Linköping och både instruktör och ungdomsledare.

Vi besöker kursen i trupputbildning för plutonchefer som denna dag håller till i Källeniussalen på HvSS, Hemvärnets stridsskola.

Pedagogiken verkar ha gått hem, för alla prickade rätt på tolv frågor om säkerheten kring vapnet. Efteråt ger både kamraterna och lärarna kritik. Målet för lektionen, att kunna säkerhetsbestämmelserna och känna till skjutreglerna, upp-

nåddes om Jörgen fick säga det själv och kamraterna höll med.

Även kurschefen, kapten Björn Malmeström gav godkänt.

– Du rabblade kanske lite istället för att betona vissa saker men du har gjort ambitiösa bilder.

Växla mellan tekniker

Lärarkollegan, löjtnant Mikael Westin har under sin långa praktik i armén och flygvapnet hört det mesta och fyller på:

– Det är dom små detaljerna som gör att man lyssnar. Växla mellan olika slags tekniker, släck ner framför overhead-projektorn, byt mellan olika färger på spritpen-norna. Låt bli att upprepa ord som jäpp, jajamensan hela tiden, använd fler nyanser i språket.

För balansens skull fick också Jörgen Fagerström en klapp på axeln: Du gav intryck av att du vet vad du talar om.

Vad vi bevittnar är försvarets bästa pedagogik, som kallas helhetsbaserad inläring. Deltagarna kastas in i en händelse som ger dem en gemensam målbild. Eleven ställs inför olika alternativ till lösning men fattar själv besluten och tar ansvar för sitt val och mäter resultatet under ett genomförande.

– Poängen är att soldaterna har helheten klar för sig. De tar själva reda på sina brister och sedan övar vi det som behövs, säger Björn Malmeström.

I dagrummet i Petrigården har Björn Nyberg från Östanstigs kompani i Östergötland just haft ett samtal mellan fyra ögon med Björn Malmeström. ▶

– Det känns inte kul att få kritik men samtidigt är det nödvändigt och annars hade jag inte behövt vara här. Hemma gör vi samma fel om och om igen eftersom våra kompisar inte ärligt säger vad de tycker. Här är det fler som ger återkoppling.

Bästa metoden

TU-kursen omfattar två veckor med uppehåll emellan. På vårblöta vägar tar sig Hemvärnet ut till slutövningen på skjutfältet.

Här, där tusentals hemvärnsbefäl under åren drillats att försvara skyddsobjekt, är

vi denna april dag åskådare till den bästa metod för trupputbildning armén har.

De båda tjänstgörande övningsledarna, Fredrik Strandh och Mikael Käll, verkar trygga i sina roller.

Efter denna till synes enkla men ändå så komplexa övning i att ta terräng tipsar lärarna om hur man kan stegra utbildningen. Börja med måluptäcktsbana, fortsätt med en enkel B-styrka och avslutamed fullt stridsutrustad pluton med understödsvapen och allt.

– Ställ också krav på den enskilde sol-

daten som ska hålla luckan, repetera tecken och inte stirra i nacken på kamraten utan observera i terrängen, säger Mikael Westin.

– Och dra er inte för att rätta till direkt vid behov. Som instruktör är du suverän, säger Björn Malmeström som inte gillar muckartendenser.

– Använd tecken, ni hörs väldigt bra, säger major Magnus Norhult, som just klivit fram ur granskogen, där han agerat B-styrka iklädd lettisk uniform. Just det, B-styrkan är också bra för utvärderingen. ■

HvSS är en smältdegel

Skolan fungerar som ett medium för att utveckla och sammanjämka hemvärnet.

Peter Djäknestam från Bergslagsbataljonen i Örebro län upplever inte att kurserna på HvSS målstyrs så hårt att de som är på en högre nivå bromsas. Istället finns en spännvidd så att alla får ut något.

– Utbildningen breddar våra kunskaper så att tunnelseendet på övningarna hemma minskar. Vi som är vana att utbilda trupp har också haft tid att diskutera på mer avancerad nivå. Deltagarna uppskattar att få friare tyglar under ansvar. Det gäller att ta vara på nytänk på skolan och att skolan i sin tur lär av erfarenheterna ute i landet.

– De som är kvar i hemvärnet idag är välutbildade och högt motiverade. Därmed växer kraven. Utbildningen måste ge något annars åker man inte hit igen.

Peter beskriver HvSS som en smältdegel. Skolan fungerar som ett medium för att utveckla och sammanjämka hemvärnet. Men då måste kompanicheferna utnyttja den personal de får hem. Använda dem som viktiga resurser för förbandet.

Kurskamraten Fredrik Strandh från Oskarshamn instämmer.

– Cheferna kunde vara mer aktiva att tappa av oss för att se om vi behöver ändra våra övningsupplägg.

Stannar kvar

Peter har fått en förfrågan om han vill bli stf kompanichef men föredrar att vara plutonchef och instruktör.

– Vi fyller på dåligt underifrån. Hemvärnet lider av ett åldrande ledarskikt. Vi mäs-

te därför stanna kvar i våra befattningar för att hålla utbildningen vid liv.

Utnyttja eldsjälarna

Peter och Fredrik månar om HvSS. Hemvärnet måste ha en hemmabas, ett eget regemente. Det är här den nya taktiken utvecklas.

– Lägg tremånadersutbildning hit och avsluta med en stor övning i kompani där vi kan agera chefer föreslår Fredrik.

Peter kan tänka sig att vara frivilliganställd under ett par veckor eller kanske en månad. Det skulle kunna vara ett bra sätt att utnyttja eldsjälarna bland befäl och göra dem till vana trupputbildare. Han tycker att det är trist att högkvarteret har en nedlatande attityd till hemvärnet:

– Konstigt med tanke på att de får 30 000 man hemvärn för samma pris som en bataljon i Kosovo. Vi springer inte snabbt men löser problemen innan vi rullar. ■

MILITÄRA MINNEN:

Beväringens kost 1873

TEXT: HANSEMAN CALÅS

AR 1873 motionerade en herr A. Adlersparre om "Krigsmans kosthåll" i riksdagen angående förbättrade villkor för beväringssmannskapet under dess övningsmöten. Han hade gjort en jämförelse mellan kosthållet för en dansk värnpliktig och en svensk beväringssyngling.

Adlersparre anförde bland annat följande i sin motion:

"Beväringssynglingen, som af staten ej erhåller mer än brödet, brännvinet och middagsmålet in natura, får derutöver efter eget gottfinnande, för en kontant dagspenning köpa sin kost af marketen-

tare, som tvenne åtfölja varje bataljon. Uttager han icke brännvinet undfår han i ersättning 4 öre per dag hvarigenom den kontanta aflöningen för uppköp af lifsmedel ökas till 64 öre per dag."

PS: Dagens hemvärn dricker under övningarna möjligtvis lättöl och kosten är betydligt mer varierad än salt kött och kokärtor som utgjorde portionsstaten tvenne dagar i veckan år 1873.

Annons. Beväringstält att hyra.

Insatsplutoner jagade kadetter

Hemvärnssoldaterna drev jägarkadetter på flykten i skogarna i Villingsberg.

● Under ett veckoslut i april drog man ihop fem insatsplutoner till ett insatskompani på Villingsbergs skjutfält utanför Karlskoga. Fiendestyrkan bestod av yrkesofficerskadetter från markstridsskolan och som nu fick känna på hemvärnets kvalitéer.

Övningsledare var major Jonas Pålsson från MSS. Två plutoner kom från Värmland, två från Örebro samt en från Dalarna. Major Pålsson är till vardags avdelningschef på MSS för jägarkadetterna, som har sin hemvist på K4, K3 samt FJS.

Förutom dessa enheter deltog militärdistriktets flyggrupp från Örebro samt insatspolisens hundenheter från Länspolismyndigheten i Örebro. Det var totalt

sett en manstark styrka förstärkt med flyg och hundar som jägarkadetterna hade att tampas med.

Skydd mot terror

Läget globalt var oroligheter i Afghanistan där svenska enheter var inblandade. Detta hade medfört att ett antal stridsflygplan förstörts på F7 i Sätenäs. Eftersom F7 hade sidobaser i Karlskogaområdet styrdes hemvärnet dit för att skydda och bevaka dom förråden.

Man utgångsgrupperades med tre plutoner för skydd av varsitt förråd samt två plutoner för ytövervakning.

Det var ingen lätt uppgift för kadetterna. Hundarnas nosar och öron överskrider vida män-

niskans förmåga vilket medförde att man ganska snart sparat upp kadetterna. Verksamheten stördes sedan av dom ytövertäckande insatsenheterna. Till detta tillkom under lördagen även flygövervakning från MD-flyggruppen i Örebro.

Fienden försökte spränga förråden, men insatsstyrkorna ur hemvärnet lyckades rensa terrängen runt förråden och drev fienden till reträtt. Lugnet kunde åter läggas sig över sidobasen den här gången och man kunde sänka stridsberedskapen.

Testa gränser

Övningen genomfördes mot vad som står i det preliminära taktiskt organisatoriska målsätt-

ningen (PTOM) om att en insatskompaniledning tillfälligt ska kunna leda förband om två till fem hemvärnsinsatsplutoner.

– Detta var ett maxtest av systemet för att dra erfarenheter och gå vidare i utvecklingen av insatskompaniledningar säger en av insatskompanicheferna under övningen major Peter Nilsson.

– Jag är mycket nöjd med förbandens insatser under övning Gräben samtidigt som jag kan konstatera hur viktiga hundekipagen är för att lösa stridsuppgifterna på ett bra sätt fyller den andra insatskompanichefen major Johan Nyman i. Under övningen hade man delat på chefskapet halva tiden var.

PG Eklöf

Sydsveriges befäl fick genomkörare

● För tredje året genomfördes en regional kompanichefskurs i Blekinge för hemvärnsbefäl från Södra militärdistriktet.

Utöver utbildning under fyra helger hade kursdeltagarna hemuppgifter att lösa. Eleverna kom från Blekingegruppen, Södra Skånska Dragongruppen, Kronobergsgruppen, Kalmargruppen, Bohusdalgruppen och Hallandsgruppen. Kurschef var major Anders Olsson med kapten Göran Lindenberg som ställföreträdare medan Blekingegruppen stod för värdskapet.

Under kursen fick vi som deltagare öva mycket i orderarbete och planering genom att göra överväganden och bedömningen för en stridsplan. Vid kursens slut hade vi förfärdigat stridsplaner som skulle kunna användas för två olika stridsuppgifter för vårt tilltänkta kompani. En av stridsplanerna prövades dessutom ute i den aktuella terrängen.

Orderarbete och ordergivning är ju en del av ledning av militära förband, en annan del är

stridsledning vilket vi fick rejäla genomkörare i vid ett par väl upplagda spelövningar. Ledning innebär också stabsarbete och taktik vilket vi dessutom övades i, särskilt sådant som handlar om fördröjningsstrid.

I hemvärnet lever vi i bistra tider, liksom inom Försvaret i övrigt, med krympande förband och bantade övningar. Allt detta glömde vi på kursen och gick in för "vårt" kompani för brinnande livet. Under och efter kurstiden höjdes motivationen för våra insatser i hemvärnet rejält. Vi upptäckte också att vi lärde oss mycket som vi har nytta av i det civila livet, där sysslar många av oss med planering och ledning.

Vid utvärderingen kom eleverna fram till att kursmålen var nådda med råge. Vi fann också att kursen låg på helt rätt nivå för oss och att vi hade utnyttjat tiden rätt. Detta hade vi de utmärkta pedagogerna Anders Olsson och Göran Lindenberg att tacka för.

Magnus Ohlson

Schäfern Karly följde sin nya förare och löste uppgiften med gott betyg av FBU-ungdomarna.

Hundtjänst tände ungdomar

● Sörmlandsdistriktets bevakningsekipage har besökt Södermanlands FBU-ungdomar för att visa hundtjänsten i hemvärnet. Även hundtjänsten i Försvarmakten presenterades och möjligheterna till att bli hundförare i hemvärnet eller under värnplikten.

Förutom grundläggande teori lades den mesta tiden ute i terrängen där ungdomarna själva fick prova att föra hund på patrullstigen. Även uppletande av

föremål i skog samt mot byggnad visades upp inför intresserade FBU-ungdomar. Intresset för att bli hundförare under värnplikten både ökade och tände till hos några ungdomar.

– De här ungdomarna är en viktig målgrupp för oss att intressera för hundtjänst. De är ju blivande värnpliktiga, befäl och hemvärnssoldater sa Göran Strömbäck, hundförare i Södermanlandsgruppen.

Text & foto: Bo Eriksson

FBU kör en regndans

Samarbetet mellan hemvärnet och polisen när det gäller eftersök kräver att alla känner till terminologin.

● Stockholms FBU-förbund har genomfört en av de större kurserna i eftersök för bevakningshundsekipage och hundtjänstinstruktörer i hemvärnet.

Med 24 år som polis bakom sig varav 14 år på hundenhetsen och hundratals eftersök i erfarenhetsbanken kunde huvudinstruktören PA Lindahl ge en djupare inblick i polisens eftersöksarbete. Fackuttryck behövs för att missförstånd inte skall uppstå men de är rena grekiskan om du inte känner till dem, eller vad sägs om följande mening: Segmentera, bedöm POA genom Mattsson, kör en regndans för att kolla POD på LKP.

– Det är viktigt att känna till vokabulären och arbetssätten för att vårt samarbete skall flyta effektivt och säkert. Men helt grundläggande är att man är rätt rustad, tränad och kvalitets-säkrad för eftersök säger PA Lindahl med eftertryck.

– Hemvärnet tar vi in i första hand då de är generalister, har kompetens, uthållighet, logistik, är självgående, resursstarka och självförsörjande. För specifika uppgifter anlitar vi exempelvis orienteringsklubbar för genomspringning. Men klart snabbast att söka igenom ett område är ett bevakningshundsekipage som även kan markera i tätt buskage, över kullar, i raviner. Är vindför-

Jodå här är doftar det människa visade Bruksmarkens Ariba till sin förare Ylva Frieman-Löfving.

hållanden goda är hunden oslagbar.

Verklighetsnära

Eftersök av försvunna personer är en civil motsvarighet till ett militärt eftersök.

– Vi i hemvärnet kan direkt överföra våra metoder för eftersök till att stödja samhället vid ett eftersök säger Håkan Ohlsson från Svenska bruks-hundklubbens centrala tjänstehundssektor med ansvarsområde hemvärnet. Vapnet lämnas hemma, men all annan utrust-

ning och arbetssättet tas med. Genom att inom hemvärnet öva eftersök med hundgrupp i stridsformeringar, kommunikation och orientering kommer vi att bli bättre både i den militära och civila verksamheten, säger Håkan Ohlsson.

Det blev en verklighetsnära övning då kursledningen kallat in fem militära insatschefer, MIC, för att leda varsin grupp. På toppen fanns PA Lindahl som polisinsatschef, precis som vid ett verkligt fall. I varje sökområde fanns ett föremål som

mössa, handske eller liknande samt en person att söka efter. Sökmetsoderna skiljde sig åt mellan grupperna. Men slutresultatet blev att alla lyckades lösa sin uppgift inom tilldelad tid. MIC:arna fick en bra träning att agera som MIC mot polisen. De gjorde ett bra jobb vilket stärkte självförtroendet men samtidigt visade övningen på ett utbildningsbehov i grundläggande hundtjänst och genomsöksmetoder.

– Gruppchefer, hundar och förare behöver lägga mer tid på radiokommunikation, kartläsning och att leda gruppen, summerade PA Lindahl.

Vårt att tänka på

Vid en efterföljande diskussion kom följande synpunkter fram att tänka på vid ett samarbete mellan polis och hemvärnet:

Rolf G Dhejne: Att man har en gemensam referens, känner igen varandra och kan öppna upp i samarbete och kommunikation. Har en gemensam vokabulär och en inre trygghet genom kunskap och erfarenheter. Att vi vårdar och fortsätter förvalta det ömsesidiga förtroendet mellan hemvärnet och polisen. Använd 7S, RASSOIKA och för en krigsdagbok. Sist men inte minst: tänk på tystnadsplikten.

PA Lindahl: att man är kunnig, tränad för uppgiften, har rätt utrustning, både enskild och gemensam och vet hur den ska användas samt gör ett bra intryck. Viktigt är även att ekipagen har mental och fysisk förmåga för många timmars arbete oavsett årstid, tid på dygnet och miljö.

– Det har varit ett oerhört engagemang från elevernas sida, klart över förväntan. Jag hoppas därför att fler bevakningssekipage från hemvärnet blir intresserade av att kvalitetssäkras av polisen för eftersök. Vi behöver betydligt fler ekipage än de två vi har i dag, säger polisinspektören PA Lindahl.

**Text & foto:
Bo Eriksson**

Krishantering och kamratstöd

● Vad är en kris? Krisens faser, försvarsmekanismer, stressreaktioner, samtalsteknik, kamratstöd är några exempel på kursinnehållet.

Kursplats Älvkarleö Herrgård, Älvkarleö i natursköna Uppland vid Dalälven.

Datum: 24–26 augusti, 7–9 oktober, 2–4 november 9–11 december.

För anmälan och information: 070-618 24 90, ankisederholm@tele2.se

En militärepok är slut

● Ett av folket uppsatt regemente har lagts ner, av de folkvalda. Hur väl rimmar det? Nåväl nu är det som det är och svaret för den militära närvaron på Gotland har passats vidare till Gotlandsgruppen. På ett sätt en naturlig utveckling skulle man kunna säga. Nu övergår ansvaret till gotlänningarna själva precis som när Gotlands Nationalbeväring en gång sattes upp, ur missnöjet med att statsmakterna inte tog sitt ansvar för öns försvar. Något som resulter-

rade i en – om än kortvarig – ockupation av ryska styrkor.

Den 28 maj, vid en högtidlighet på kaserngården och i regementsparken, troppades P 18-fanan och överlämnades av den siste regementschefen till chefen för Gotlandsgruppen. Strax därefter halades örlogsflaggan från kanslihuset och minnesstenen i regementsparken avtäcktes.

**Jan-Otto Sten
Lokalredaktör
Gotland**

Gör inget utan lagen i ryggen

Att öka chefernas förmåga att leda sina förband i fält var målsättningen med en befälsutbildning som genomfördes i april av Dalregementsgruppen.

● Förutsättningarna för hemvärnet har förändrats märkbart.

– Det är inte längre någon stat som utgör hotet mot oss utan organisationer, sa major Patrik Warström. Detta faktum är nästan en saltomortal i tänkandet och kräver eftertanke och kunskap om regelverket. Inga reguljära trupper utgör det främsta hotet utan nätverk inom terrorverksamhet. Det lagrum vi har att arbeta efter är polislagen, brottsbalken och nödvärnsrätten. Det finns inte utrymme för egna initiativ som inte har lagstöd.

– Det här var inte helt lätt när man hör ett skott, ser en människa springa iväg samtidigt som man har inte bevis för att det är just den personen som skjutit, säger Bengt Göransson. Scenariot utspelade sig på stationen i

Dala Storsund där kapten Kjell Granqvist mötte upp och övade muntlig stridsteknik, med skyddslagen som lagstöd, i framryckande och ”tagande av objekt”.

Bakbunden

– Många av oss ville avlossa eld men det gick inte med hänsyn till omständigheterna och det lagrum vi har att rätta oss efter och man kände sig bakbunden. Vi måste börja tänka i andra banor, säger Bengt Göransson.

– Vad svårt det var att hitta observationsplatsen grymtar Stefan Wiklund om den o-plats kapten Lars Back upprättat enligt konstens alla regler ute i terrängen.

Ytövervakningens tillvägagångssätt och genomförande svarade kapten Lars Back för. Man delades upp i mindre grup-

per och tilldelades ett område att ytövervaka. Efter dryga halvtimman fick man redovisa hur man valt att lösa uppgiften.

Det är mycket att tänka på när man ska täcka en stor yta. Hur löser jag sjukvårdstjänsten, underhållstjänsten samt sambandet? Alla problem lyftes upp på bordet och diskuterades. Det finns inga patentlösningar, huvudsaken är att man är medveten om problemen för att på bästa sätt lösa dem.

Nyttigt diskutera

På en annan plats fick man arbeta i smågrupper och redovisa hur man tänkte lösa uppgiften att bevaka ett objekt. Om ni nu får uppgiften att skydda objektet, innebär det någon förändring frågade kapten Stefan Petersson. Och visst gör det det.

Att skydda är en högre ambitionsnivå än att bevaka. Summerat kan man konstatera att det var väldigt nytta att diskutera begreppen bevaka och skydda för att ensa synen på dom olika begreppen.

”Gräzonskrig”

Helgen kan med fog sägas vara startskottet i Dalarna för en övningsserie som syftar till att öka chefernas förmåga att leda sina förband i fält.

Man drog en del slutsatser för förbandens fortsatta utbildning. I korthet gick dom ut på att hemvärnet måste öva i urbaniserad miljö samt öva ”gräzonskrig” (gränslandet mellan fred och väpnad strid) med begränsad vapeninsats styrd av fredslagarna och lagrummet.

PG Eklöf

Oktett för alla tillfällen

● Det började med en samling noter som köptes i Nils Axbergs musikaffär i Stockholm, någon månad innan Axberg slog igen butiken lagom till sin 90-årsdag. Noterna bar spår av användning av brunnskapell i Ronneby och Söderköping kring 1890 och hade ägts av musikfanjunkare Magnus Herman Ehnstedt (1833–1905).

Oktetten Ehnstedts Eftr. kom dock inte till världen förrän 25 år senare. Bengt Nyquist fängslades av den angenäma oktettklangen vid ett musikvetenskapligt seminarium i Uppsala och engagerade oktetten för programmet ”Inte bara La paloma...” Ehnstedts noter kom till användning även i Oktetten Krokan vid Stockholmsmusiken. Forskning kring musikalierna

har resulterat i artiklar i svenska och utländska tidskrifter.

År 1995 hände något nytt. Oktetten medverkade vid Tattoo till häst i Stockholm i augusti och fick då militär identitet som hemvärnsmusikkår. Den tilldelades en försöksuniform för högvaktsbruk m/Å (ny). De första åren spelade ”HvSS Oktett” på HvSS i Vällinge. Småningom bestämdes att namnet skulle vara ”Stockholms hemvärnsoktett”.

Många speluppdrag

De har engagerats för festmusik av militära organisationer. Oktetten är godkänd för representation utomlands och konserterade år 2000 i Danmark och Österrike. 2005 är de bjudna till Forsvarsmuseet i Oslo och musikfestivaler i Estland.

Oktetten har genom åren också framträtt vid privata kalas, jubileer och föreningsfester. Fler speluppdrag för hemvärnet och Forsvarsmakten är något som oktetten skulle önska. I dagens läge disponerar de cirka 1 500 nummer handskriven musik, noter som skrivits av militärmusiker från 1860-tal till 1930-tal. En kassett ”Brunnsmusik som för 100 år sedan” och en cd ”Vid denna källa” har spelats in. Naturligtvis används esskornett, tenorbasun och althorn, instrument som musiken är skriven för.

Oktetten är en riktig mini-musikkår på nio man med besättning av både trä- och bleckblås och har samtidigt kammarensemblens fördelar. Den traditionella repertoaren speglar militärmusikens arv i hela dess

bredd. Där finns marscher, dansmusik, opera- och operettmusik i form av uvertyrer, arior/ensembler och potpurrier; konsert- och underhållningsmusik av skilda slag, arrangemang av körstycken samt ceremonimusik.

Allt detta gör oktetten mycket användbar i olika sammanhang, både som ersättning för en musikkår och i mindre lokaler.

Stockholms hemvärnsoktett har inte, som andra hemvärnsmusikkårer, grundstöd utan framträder mot överenskommen ersättning. Oktettens hemsida hittar man genom att söka på Google eller via adressen <http://material.fysik.uu.se/hv8tett/>

Text & Foto:
Ann-Marie Nilsson

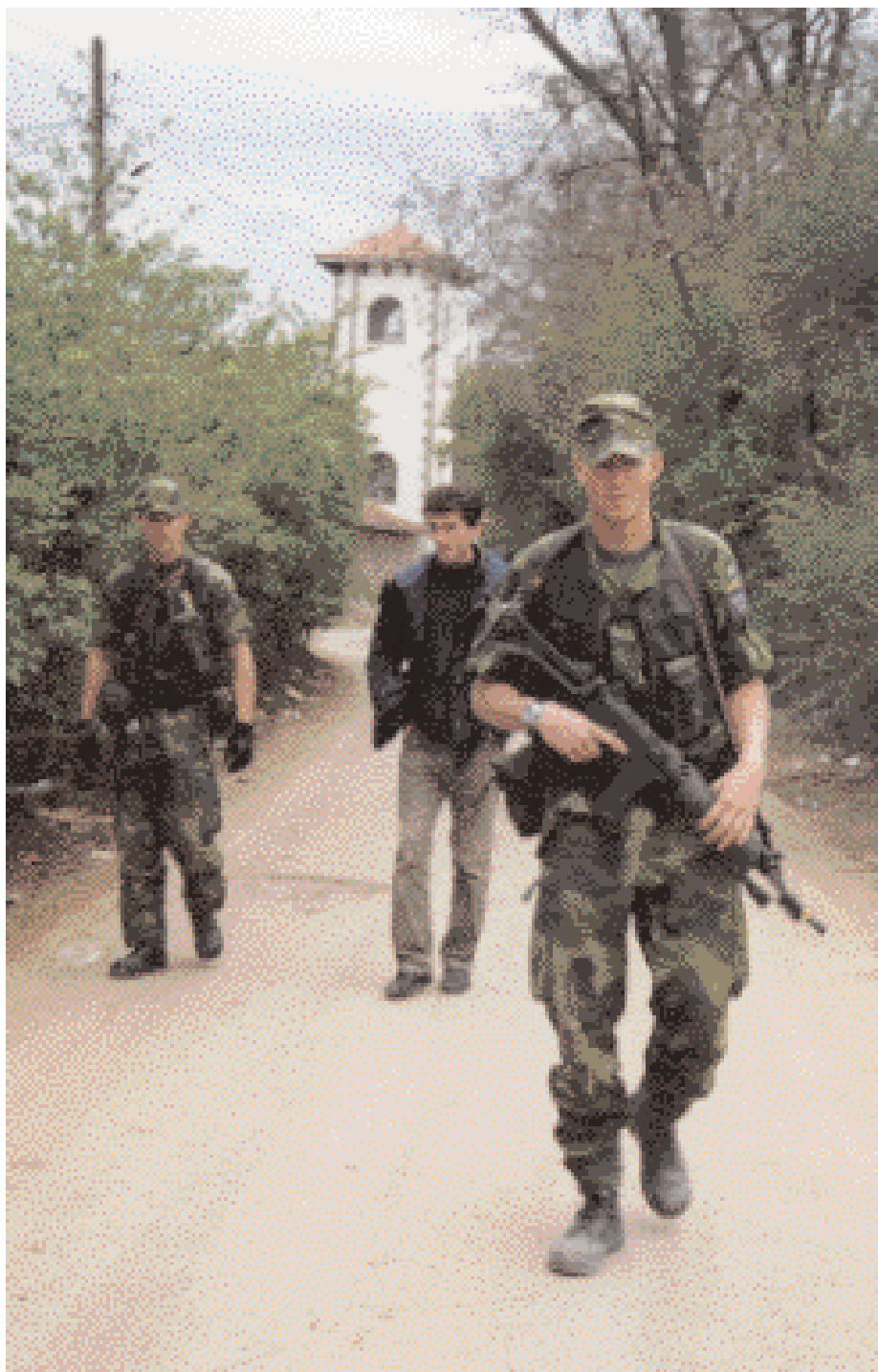

Stockholms hemvärnsoktett utanför K 1 i ny uniform 1995.

Kosovo ett spännande rutinjobb för modiga

Ett tålmodigt patrullerande och kontrollerande är rutinen för den svenska styrkan i konflikternas Kosovo.

TEXT & FOTO: PIA-LENA JANSSON

Patrull i Gracanica. T v Magnus Blix, i mitten tolken och t h Oliver Steinlechner.

Löjtnant Anders Wikstrands pluton genomför en VCP, fordonskontroll, under lördagskvällen. Soldaterna väljer ut fordon för att undersöka om vapen, ammunition eller narkotika finns i bilarna. Soldaterna löser denna uppgift mycket professionellt. Det går väldigt lugnt och sansat till och de som blir undersökta verkar heller inte bli upprörda. Under kvällen hittas en pistol. En kraftigt berusad bilförare får den lokala polisen också ta hand om.

Det här är vardagsmat för soldaterna i den svenska styrkan i Kosovo, KS 11, som är förlagda till Camp Victoria utanför provinshuvudstaden Pristina. Perioden sjätte december 2004 till april 2005 gjorde de 1 550 fordonspatrulleringar, 600 fotpatruller, 340 fordonskontroller efter vapen samt 2 900 kontroller av personbilar och 1 150 kontroller av övriga fordon. Under 2004 har dessutom över 100 minor och 1 000 enheter oexploderad ammunition röjts av svenska Kfor.

Tänker längre

En av gruppcheferna i skyttekompaniet Bravo Company, Johan Eklöv, är med i hemvärnet. Han gjorde sin grundutbildning vid bassäk på Berga Örlogsskolor i början av nittioalet och är numera hemvärnsplutonchef i Östgöta kustbataljon. Civilt arbetar han som idrottslärare. Han tycker att han fått mycket gratis vad gäller materielkunskapen samt att han har nytta av att vara plutonchef hemma. Han tänker snäppet längre säger han, det vill säga tar på sig rollen av plutonchef i tänket och har då mer överblick. I hemvärnet är han också utbildad instruktör för skytte, skyddsvakt samt NBC.

Efter en längre bilfärd kommer vi till den fasta posteringen C2. Där träffar jag Robert Prins som gör sin första utlandstjänst. Han gjorde sin grundutbildning vid I 5 som kompanibefälselev på pion-

järpluton. Han har också ett förflutet som hemvärnsungdom och är numera hemvärnssoldat i 47:e skärgårdskompaniet (lyder under Södertörnsgruppen). Robert tycker det är bra att öva skarpt under tiden i Kosovo för då bibehålls kompetensen. När han kommer hem igen kommer han fortsätta med hemvärnet där han trivs bra.

På planeringsavdelningen vid den multinationella brigaden som den svenska bataljonen tillhör arbetar Anders Gustafsson som är stabsassistent. Han är med i hemvärnet sedan 2001 och ingår i Alingsås insatspluton som ställföreträdande gruppchef. Han gjorde sin grundutbildning som basbevakare på Säve (markstrid). Civilt pluggar han fysik. Han säger att han tycker hemvärnet borde utnyttjas mer i samhället.

Erfarenheten ger respekt

Sergeant Kristina Hardingz är ställföreträdande chef för serviceförrådet och gör sin andra mission i Kosovo. Hemma är hon transportgruppchef i insatskompaniledningen i Linköping tillhörande Livgrenadjärgruppen och kör där terrängbil 20. Kristina började i Kvinnliga bilkåren med att köra tung lastbil för att sen gå med i Lottorna och bli troppchef i flygvapnet – Lomos. Hon har också gått tremånaders bevakningslotta utbildning. Kristina säger att hon haft nytta av hemvärnet för sin utlandstjänst när det gäller materielkunskapen och även patrulltjänsten. I hemvärnet har hon också gått utbildning till NBC-instruktör och gruppchef. Erfarenheten från utlandstjänsten ger respekt hemma i förbandet säger hon trots att man är lite äldre som hon uttrycker det. Kristina har alltid velat göra utlandstjänst och efter den första, som var i KS 07, så var det naturligt att åka igen säger hon med övertygelse.

Humanitär hjälp behövs

Tidningen följer med en fotpatrull i den serbiska byn Gracanica med ungefär 8000 invånare. Chef är Magnus Blix och patrullen består av en tolk samt skyttesoldaterna Erik Bengtsson och Oliver Steinlechner. Vi lämnar bilen vid klostret och börjar gå vår runda. Oliver Steinlechner har varit hemvärnsungdom i Karlstad för att sedan göra sin grundutbildning vid Fallskärmsjägarskolan. Direkt efter lumpen till utlandsstyrkan och Kosovo. Kanske går han med i hemvärnet när han kommer hem.

Johan Eklöv, gruppchef i B-Coy (Bravo Company) och plutonchef i hemvärnet.

Robert Prins, en hemvärnssoldat vid den fasta posteringen.

Anders Gustafsson från Alingsås insatspluton, tjänstgörande som stabsassistent i brigadstaben.

FAKTA

Från hemvärnet till utlandsstyrkan

Hemvärnet är en viktig rekryteringsbas för utlandsstyrkan i en krympande svensk försvarsmakt där allt färre värnpliktiga utbildas. Bevakning av camper och fasta posteringar kan mycket väl vara något för hemvärns-soldater att lösa. Mer information om utlandsstyrkan och vilka krav som ställs finns på Försvarsmaktens hemsida: www.mil.se/int

Hemvärnet borde mer aktivt rekrytera ur leden av dem som gjort utlandstjänst men det är också något man arbetar med centralt vid rikshemvärnsavdelningen.

Under vår patrullering i Gracanica rör vi oss bland en fattig befolkning utan selsättning. Det ser också väldigt skräpigt ut. Barnen vinkar men de vuxna verkar inte ta någon större notis om oss. Vi stannar till vid en lokal som Röda korset har i byn. Fortfarande behövs basmatvaror som mjöl och matolja, berättar föreståndaren. Mer än 400 familjer är beroende av hjälp, men Röda korsets program tar slut den första maj. Matpaketen kostar 30 euro styck och ska räcka en månad.

Magnus Blix som både är Sisuförare och skyttesoldat gjorde sin grundutbildning på I 5 som sjukvårdare. Han har arbetat och pluggat utomlands varvat med lärarjobb och studier i Sverige. Magnus löser patrullchefsskapet på ett lugnt och smidigt sätt. Det märks också att de är samtrimmade i gruppen.

– Jag uppskattar utlandstjänsten för att jag får användning av det jag bara övat för hemma. Det bästa med tiden här är kompisarna, maten och ett varierande, spännande jobb. Vi lever också ett ganska okomplicerat liv här för allt är ordnat som mat, klädsel, tvätt och annat. Däremot är det inte kul för de anhöriga eller att jobba så många dagar i sträck som det blir här.

På rätt plats

Kulspruteskytten Erik Bengtsson gjorde sin grundutbildning på flygbassak på F16 och är lärare i religion och historia. Liksom Magnus Blix gör han sin första mission men säkert inte den sista. Konflikten i Kosovo är grundad på både religion och historia så här har han verkligen hamnat på rätt plats. Han berättar att äldre serber och albaner pratar uppskattande om ▶

Kristina Hardingz, som är ställföreträdande chef i förrådet och aktiv i hemvärnet.

Vi har precis provat rökdykning vid Mindungen. Tv Hemvärnets utsände Pia-Lena Jansson och t h Toni Poikeljärvi som är redaktör för studenttidningen Citrus i Karlstad. FOTO: SARA HEYMAN

Skyttesoldaten Erik Bengtsson, historielärare och religionslärare till vardags.

Patrullchefen Magnus Blix.

Tito-tiden. Lag och ordning gällde och de kunde resa utomlands, även om det var en hårt styrd enpartistat. Folk här längtar efter stabilitet. Då arbetslösheten nu är så hög som 70–80 procent frodas kriminaliteten. Erik säger att han har väldigt svårt att se ett Kosovo utan militär hjälp inom överskådlig tid. De etniska motsättningarna finns kvar men barnen är trots allt hoppet enas vi om. De ser inte heller militärer som något negativt utan vinkar glatt vart vi än kommer. Då vi passerar en skola får några tonårstjejer syn på mig och skiner upp och vill gärna veta vad jag he-

ter. Kanske tänker de att det är bra att kvinnor finns inom det militära eller också är soldat deras drömyrke.

Som en liten hyllning till alla svenskar i Kosovostyrkan vill jag avsluta med devisen från den fasta posteringen som får gälla även för Camp Victoria, "the Home of the Brave" – för modiga, det är dom. Ett professionellt förband med bra soldater som vi ska vara stolta över. Sträck på er – ni är värda all respekt. ■

Mer läsning om tidningens besök på www.hemvarnet.mil.se

FAKTA

Kosovo och dess problem

Kosovo är en provins i det före detta Jugoslavien. De som bor där är kosovoserber, kosovoalbaniar, romer, ashkaler och bosniaker. Kosovo har en lång historia av etniska motsättningar sedan slutet av 1300-talet och det Ottomanska rikets tid. Även klanrivalitet lever kvar. Blodshämnd förekommer. Provinsen har många problem såsom brister i el- och vattenförsörjning och renhållning. Vägarna är undermåliga och i princip hela infrastrukturen behöver rustas upp. Ledningen av provinsen är inte heller stabil då premiärministern Ramush Haradinaj nyss åtalats vid krigsribunalen i Haag och avgått. Extremistgrupper och enskilda är villiga till våldshandlingar. En explosion skedde i mitten av april i centrala Pristina. De som kan ha flyttat till andra länder för att få jobb och skicka pengar hem till familjerna. Därför byggs det trots allt en hel del i provinsen. Under 2005 ska beslut tas om Kosovos framtid.

Kfor

Kfor står för Kosovo Force och leds av Nato med FN-mandat som stöd. Kfor ansvarar för att etablera och upprätthålla allmän ordning det vill säga skydda liv och egendom. De ska också se till att överenskommelser som träffades vid krigsslutet efterföljs. Den svenska bataljonen lyder under den multinationella brigaden. Totalt sett är den operativa styrkan cirka 22 000 man och högkvarteret ligger i provinshuvudstaden Pristina.

Den svenska Kosovostyrkan är nummer elva i ordningen och uppsatt av I 5. Den består av 330 män och kvinnor. I KS 11 ingår skyttekompaniet Bravo Company, förkortat B-Coy, National Support Element (NSE), militärpolis och personal till Kfor:s högkvarter. De flesta är stationerade vid Camp Victoria i Ajvalija strax utanför Pristina.

Snabb mobilisering är vår stora fördel

Det är dags att vi håller oss till det vi kan bäst, militär verksamhet.

Med intresse har vi följt den senaste tidens debatt i tidningen om vad hemvärnets uppgift skall vara. Vi uppfattar det som att delar av organisationen anser att vår uppgift ligger en rejäl bit från striden, vilket ibland uttrycks som att vi skall satsa på annat än strid och att folk skulle sluta för att vi som militärt förband tränar militära uppgifter.

Tyvärr tycker vi att diskussionen blivit något ensidig. Ibland ges intrycket att soldater i hemvärdet vill vara allt annat än soldater. Vi vill därför erbjuda en annan uppfattning.

När vi gick med i hemvärdet var det ett aktivt val för ett militärt försvar av rikets intressen. Hade vi "bara" velat vara goda medmänniskor har bland annat Röda korset en uppsjö aktiviteter som syftar till att hjälpa sam-

Hälsning i trappor, trånga passager o. d.

hället och dess utsatta grupper där vi kunnat aktivera oss. Nu ville vi bidra till att stärka det lilla som är kvar av Försvarsmakten och valde därför hemvärdet, väl medvetna om att vår främsta uppgift är strid, på en plats där behov finnes, inte där vi nödvändigtvis vill vara. Som varande soldater har vi valt att gilla läget.

Hade vår kompanichef försökt rekrytera oss genom att lova allmänt samhälleligt stöd hade

han i dag varit några soldater fattigare. Samma sak gäller om han meddelade att vår militära träning och våra övningar skulle dras in.

Med den konkurrens som vi har i dag om medborgarnas tid är det dags att vi håller oss till det vi kan bäst, militär verksamhet. Vi är inte bäst på att locka folk som vill vara allmänt snälla, sådana är inte heller de vi vill ha som soldater. Vi vill ha folk som är beredda att bära 25 kilos packning i hållande regn för att träna plutons tagande av objekt. Att hota med att sluta framstår därför som väldigt missriktat. Ingen tror väl på att hemvärdet skulle ha 30 000 uppfyllda kontrakt om vi övade översvämningsbekämpning och sök efter försvunnen svampblockare 20 timmar om året.

Idén som lanserats om att vi skall dela upp oss i en militär del och en för samhällsstöd ställer vi oss därför tveksamma till. Det samma gäller att vi skulle avsäga oss den enda unika förmåga hemvärdet har, en snabb mobilisering. Att tro att hemvärdet skulle kunna träna upp sin stridsförmåga i samma stund vi behövs är att betrakta som en dröm, vår uppgift är att alltid vara beredda. Ställ i stället högre krav på oss, låt oss visa att vi kan.

Med detta sagt vill vi som är relativt nya i hemvärdet tacka alla de som nu väljer att lämna organisationen för allt de givit. Utan er skulle inte hemvärdet vara vad det är i dag.

Martin Hedberg
Richard Hedberg
Magnus Svensson
Soldater i Uppsala

Akta er för att bli ordinarie

Om man som hemvärnssoldat vill befordras inom FBU så skall man inte vara ordinarie hemvärnsman utan "endast" extra. Dum som jag var så lydde jag min kompanichef i Luleå marina att byta från extra till ordinarie hemvärnsman under min befodringsutbildning med FBU (jag vill höja min grad till vpl löjtnant). Det visar sig nu i efterhand att det var ett dåligt val.

Hur som helst så skulle jag vilja att ni tar upp ämnet i hemvärntidningen och avråder samtliga hemvärdare som har för avsikt i dagsläget eller i framtiden att genomföra befodringsutbildningar inom FBU/CFB från att bli ordinarie

hemvärnsmän. Detta går ju givetvis stick i stäv med rikshemvärnschefens tankar, men det är det enda rättvisa mot hemvärdarna som vill ta sig framåt i karriären. Som det är nu kommer massor av människor som jag har mött på olika befodringskurser inom FBU att bli besvikna då de är krigsplacerade i hemvärdet som ordinarie.

Vore tacksam om denna information kunde komma ut så snart som möjligt, vi har ju en sommar med massor av FBU-kurser som folk kan skall gå för att befordras, det kanske finns tid att se till att dessa inte blir ordinarie hemvärnsmän.

Ulf Södergrann

Vi kan inte försvara vårt land

Nr 2/2005 bjöd på intressant läsning. Per Sjöswärds insändare var som mina egna tankar sedan länge. Vi kan inte försvara vårt land, och Sjöswärd frågar (retoriskt?) vart våra skattepengar tar vägen och konstaterar att de flesta inte orkar eller törs fråga politikerna därom, eftersom man bara blir beskyddad för att vara något som slutar på -ist och marginaliseras, vilket betyder förlust av eventuella politiska uppdrag (i alla fall humanare än i Saddams Irak, där det blev fängelse att kritisera).

Till Sjöswärds konstaterande kan läggas professor Stefan Hedlunds åsikt att Ryssland i

dag är farligare än Sovjet var på sin tid – ett påstående som nog inte upptas nådigt av politiker och följsamma högre militärer.

Det är bra att någon tidskrift i detta åsiktskonformismens och självensens Mekka törs ge utrymme för politiskt inkorrekt åsikter – det är bara alltför sällan det händer. Beträffande Malin Nilssons artikel: hennes ungdomliga engagemang var det inget fel på. Men hur har hon det med sin egen tolerans och de egna fördomarna?

Magnus Cappelin
pensionerad lots
och driftvärnsman
i Oxelösund

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag.

Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange

om du önskar placering i nättidningen eller pappers-tidningen.

Adress:
Tidskriften Hemvärdet
Debatt
107 85 Stockholm

Illustrationer ur "Armésoldat." 1958 års upplaga.

**Följ debatten
på nätet:**

www.hemvarnet.mil.se

Behöver vi i hemvärnet en generalsekreterare?

Underlaget är alldeles för bristfälligt för att kunna rösta om.

Enligt uppgift skall frågan tas upp vid rikshemvärnstinget. Generalsekreteraren skall ha sitt säte vid rikshemvärnsavdelningen.

Det underlag som sänts ut som en fråga från rikshemvärnsrådet till respektive militärdistriktsgruppråd anses tydligen som tillräckligt för att vi hemvärnssoldater skall kunna ta ställning till att anställa en generalsekreterare eller ej.

Men underlaget säger ingenting av betydelse för att belysa generalsekreterarens roll och uppgifter. När frågan kom upp i vårt MD-gruppråd ansågs underlaget alldeles för bristfälligt för att rösta.

Några av de frågor som jag själv har ställt mig är:

- Syftet med att tillsätta en generalsekreterare?
- Kostnaden. Det kan handla om ett miljonbelopp. Vem betalar kalaset? På bekostnad av vad?
- Varför vill man att frågan tas

upp vid respektive ting? Och vad händer sedan?

- Har en seriös utredning genomförts? I så fall var är den?
- Hur skall tjänsten lysas ut?
- Blir det en arvodestjänst eller tillsvidareanställning?
- Civil eller yrkesofficer?

Listan kan göras längre, men jag väljer att sluta här.

Spontant blir jag lite försiktig när den här typen av ärende lyfts upp på det här viset. Varför är ingen seriös utredning genomförd? Och varför väljer man att satsa på en generalsekreterare? Anser man att en generalsekreterare är en prioriterad fråga? Som ett kontraförslag, varför inte förstärka utvecklingsavdelningen på rikshemvärnsavdelningen i stället med tanke på den snabba omstruktureringen som sker inom Försvarsmakten. Eller varför inte nöja sig med en sekreterare på deltid som sköter rådets kallelser, protokoll, resor

o. d.? Jag tror att om man börjar fundera på vad som kan göras med motsvarande pengar som en generalsekreterare kostar så kan man få mycket mer effekt för hemvärnet för pengarna.

Det som bekymrar mig mest är hur en sådan tjänst skall finansieras, kommer man att skära ner på något annat som innebär en försämring i vår organisation?

Väljer tinget att tillsätta en generalsekreterare så utgår jag från att det blir en karismatisk och självständig person som till exempel öv. 1 Kim Åkerman som kan bidra till att utveckla hemvärnet mot framtiden. Men frågan kvarstår: Vad skall generalsekreteraren göra? Det känns lite som att köpa grisen i säcken! Vad tycker du?

**Bengt Rainer
hemvärssoldat
vid 2.skärgårdshemvärns-
bataljonen
Södertörnsgruppen**

Svar till Bengt Rainer

Jag har tagit del av din skrivelse och dina funderingar över om hemvärnet behöver en generalsekreterare. Du har ställt en del praktiska frågor av vilka en del ännu inte är lösta. Jag tänker inte svara på alla men skall försöka ge en bild av bakgrunden till den fråga som har skickats ut. Det finns faktiskt flera anledningar till att frågan har kommit upp.

Försvarsmakten är i dag utsatt för ständig förändring. Denna forcerade utveckling och därav allt kortare ledtider i stabsarbetet ställer allt större krav på en efterhand minskad organisation. Hemvärnet skall utvecklas, reduceras, omorganiseras och kunna klara allt mer avancerade uppgifter under kommande försvarsperiod. Frågorna är många och ibland känns det som om vi i hemvärnsrörelsen inte hinner vara med på banan. Vår främste företrädare är i dag rikshemvärnschefen som sedan han tillträdde på ett utomordentligt sätt fört hemvärnets talan och vitaliserat organisationen.

Rikshemvärnschefen har dock konstaterat, med all rätta, att han

Ge bättre service till hemvärnssoldaten

"När ska egentligen FMLOG ta hemvärnet på allvar som en del av Försvarsmakten?"

"Hemvärnet kommer trots minskad volym att spela en viktig roll i insatsförsvaret" sa försvarsministern på Folk och Försvar.

Om vi nu kommer att spela en viktig roll för rikets försvar hur kommer det sig då att (i alla fall i Blekinge), man minskar möjligheterna för personal i hemvärnet att komplettera, byta, hämta ut och lämna in utrustning ur serviceförråden?

För oss i Blekinge handlar det om att man, från att tidigare ha haft två gånger i månaden för detta nu endast en gång i månaden. Detta beslut har tydligen tagits på grund av att det inte varit speciellt många som gjort

detta under tidigare kvällar. När ska egentligen FMLOG ta hemvärnet på allvar som en del av Försvarsmakten?

När ska Högkvarteret tala om för FMLOG att vi som hemvärnssoldater är minst lika mycket värda för landet som de värnpliktiga? När ska högkvarteret tala om att vi hemvärnssoldater kan åka till serviceförråden även under dagtid för att kunna komplettera, byta, hämta ut och lämna in utrustning när det är nödvändigt? När ska vi i hemvärnet, av diverse olika myndigheter inom Försvarsmakten, bli erkända som en del i Sveriges försvarsmakt, för det är väl det vi är och dessutom den

Hälsning på Konungen, Drottningen, blottad fana samt flagga, som hissas eller nedhalas.

största enskilda vapengrenen.

När ska egentligen attityderna som tyvärr fortfarande lever kvar på många håll inom Försvarsmakten ändras gentemot oss i hemvärnet och vår roll i landets försvar?

Jag skulle vilja kunna svara NU på alla dessa frågor men, tyvärr kan jag inte göra detta eftersom vi fortfarande på många håll blir behandlade som gubbar i vadsmalsuniform eller ännu värre som leksakssoldater.

Nej, jag vill att försvarsministern, ÖB, HKV och rikshemvärnschefen ser till att jag som hemvärnssoldat förutom en kväll i månaden även kan åka till ett serviceförråd under dagtid och få den service och respekt jag är berättigad till som den svenska soldat jag är.

Alltså: Bättre service till hemvärnssoldaten önskas.

**Sergeant R. Johansson
Blekinge**

i dag sitter på två stolar, både som myndighetsperson och som högste företrädare för medinflytandedelen. Detta tycker rikshemvärnschefen att man borde se över, och rikshemvärnsrådet är av samma uppfattning. Vidare finns det ett antal olika uppgifter som i dag handläggs av rikshemvärnsavdelningen, men som egentligen borde hanteras av medinflytandeorganisationen fullt ut.

Detta är en av de viktigaste anledningarna till att frågan om en generalsekreterare har kommit upp. Vilka uppgifter kommer att hanteras av en generalsekreterare?

Inom medinflytandeorganisationen skall en generalsekreterare vara en remissinstans i hemvärnsfrågor. Genom ett väl utvecklat kontaktnät kan han ställa frågor och få in svar från rörelsen. Vidare skall han sköta hemvärnsrörelsens kontakter med Försvarsmakten, krisberedskapsmyndigheten och övriga myndigheter och organisationer. Genom att delta i rikshemvärnsavdelningens veckomöten får han en direkt uppdatering av frågor

som kommer och kan på detta sätt snabbt komma med i hanteringen. Ansvar för hemvärnets egen tidskrift är också en naturlig uppgift. Ett aktivt deltagande i MD-gruppting och centralt ledda inspektioner innebär att frågor kommer fram på ett enklare sätt för behandling inom hemvärnets egen organisation innan de går vidare. Dessutom finns ett stort antal praktiska uppgifter som har en naturligare hemvist inom hemvärnsorganisationen. Generalsekreteraren skulle vara direkt föredragande för rikshemvärnsrådet och vidare vara adjungerad sekreterare.

Ett grundkrav är att tjänsten givetvis skall vara fristående från Försvarsmakten för att på rätt sätt kunna framföra hemvärnets talan. Övriga frågor som kostnaden för detta och vem som skall betala, hur tjänsten skall utlysas, fysisk placering m m har diskuterats men kommer att formaliseras när rikshemvärnstinget har uttalat sig i frågan.

Bengt Runner
1:e vice ordförande
rikshemvärnsrådet

Replik till Bengt Runner

Vad jag omedelbart ser i ditt svar är argumentet att rikshemvärnschefen sitter på två stolar. Det fanns överhuvudtaget inte med i underlaget till tingen men framförs här som ett huvudmotiv i svaret.

Jag känner dessutom att en av mina viktigaste frågor nämligen konkurrensen om medlen och effekten av att sätta in samma pengar på andra ställen har undvikits.

Svaret har trots allt givit lite klarhet men är dock ej tillfredsställande.

Man brukar säga som man ropar får man svar. Är innebörden av en jaröst i Skåne samma som en jaröst i Norrland? Vet vi vad en ja- eller nejöst innebär i förlängningen? Jag anser att det behövs ett bättre underlag för att kunna rösta ja eller nej i frågan om generalsekreterare och skulle vilja säga "gör om"!

Avslutningvis så vill jag rekommendera att när man vill att vi ska ta upp olika ärenden vid våra ting se då till att adekvat och riktig information går ut först.

Bengt Rainer

Kräv inte toppresultat direkt

Behöver pluton- och gruppchefer hjälp?

Är det bara jag som reagerar över hemvärnets utbildning på lokal och regional nivå? Det jag syftar på är det ständiga hopandet mellan uppgifter. Först var det de klassiska objekten typ mobförråd, därefter civil samverkan och nu infallsportar. Jag är helt med på detta men det jag reagerar på är den hysteri som blir vid ändringar av inriktningen. Högre chefer i förband och stöдавdelningar stirrar sig blinda på den nya uppgiften och tappar kontakten nedåt i organisationen.

Behöver pluton- och gruppchefer hjälp? Behövs komplettering av befälsutbildningen? Behöver soldater kompletteringsutbildning? Det är precis som alla dessa frågor missas när högre chefer får någon ny taggad uppgift att sätta tänderna i. Kan det vara så att högre chefer vill visa sig duktiga uppåt med resultat att man tappar kontakten nedåt och missar då kapittlet att se till läge förbands utbildningsståndpunkt. Och om det nu är så att piskan viner från MDS i Göteborg för att våra bataljoner måste klara det före ett visst datum så ber jag er vid MDS att ta hänsyn till vår utbildningsståndpunkt och kräv inte toppresultat direkt.

Det är människan i hemvärdet som behöver öva samarbete på alla nivåer och inte bara pillar med "balla prylar" ur utbildningsförråd. Så följden blir att plutonchefer och gruppchefer inte kan leda sina förband utan är en vanlig Lasse i ledet med en fänriks stjärna på kragen.

Skärpning med detta stöd, gör chefer till chefer. Att göra dom till ledare fixar vi på golvet.

Skulle gärna vilja ha åsikter från bataljoner i hela Sverige för att se om det är lika tveklaktigt överallt.

K. Yderholt
6:e bataljonen, Skåne

Gå båda parter till mötes

"Vi måste lämna fokus på namnbyte..."

Medverkade på hemvärnsting i helgen då frågan om namnbyte på vårt kära värn kom upp som en punkt på agendan. Eftersom jag ej är ombud men ändå vill lufta min idé i denna fråga låter jag härmed skriva av mig.

Mitt tänk går ut på att gå båda parter till mötes: Behåll hemvärdet som övergripande namn med kanske Nationella insatsstyrkan som undernamn på vår organisation men låt "nische" upp hemvärdet i tre pelare. (Vi har ju redan börjat i och med insatsplutonerna)

1. Insatsstyrkan. Beväpnad styrka med strid som huvuduppgift.

2. Skyddsstyrkan. Beväpnad

Hälsning av den som bär väska e. d. och hälsning i restaurang e. d.

styrka med bevakning som huvuduppgift.

3. Räddningsstyrkan. Obeväpnad styrka med huvuduppgift att stödja det civila samhället.

Här har vi tre steg inom vårt hemvärn som skulle tillgodose en bredare kategori människor. Vi kan då även tillgodose den äldre hemvärnsoldaten som kanske inte vill gå ur hemvärdet men önskar lämna ifrån sig sitt vapen. Här kan även den yngre hungrigare soldaten få kalla sig insatssoldat. Det finns mycket att titta på vad gäller den traditionella hemvärnsorganisation vi lever i i dag.

Vi måste lämna fokus på namnbyte och titta på vad som finns bakom namnet och hur vi kan skapa ett värn som står sig för framtiden.

Fänrik Matthias Storm
Ombergs kompani

Bra att Teckomatorp läggs ned

Som jag ser det hade Teckomatorps hemvärnskompani aldrig platsat i det moderna hemvärdnet.

Hemvärdnet röstas med fötterna. Nästan hela kompaniet slutar på grund av omorganiseringen.

Satt och läste igenom Hemvärdnet nr 2/2005 och fann Torsten Vigres artikel med ovanstående text ytterst intressant ur flera aspekter.

Han skriver bland annat:

"Med en gedigen militär grundutbildning i botten och en fort-löpande måttlig stridsutbildning inom hemvärdnet går det att mycket snabbt höja stridsdugligheten till en acceptabel nivå för att kunna lösa de uppgifter som kan bli aktuella för hemvärdnet".

Att som Torsten skriver "varva stridsutbildning med stöd till samhället-utbildning" torde ge cirka 10 timmars stridsutbildning för dem som fullgör sina kontrakt men inte mer. Detta kommer, ur min synvinkel sett, aldrig att kunna ge en grund att skapa ett stridsdugligt förband på. Inte ens med de uppgifter hemvärdnet har.

I texten hittar jag även nedanstående meningar som jag inte blir riktigt klok på:

"För att uppnå en tillräckligt

Hälsning vid färd med motorfordon.

stor personalstyrka fordras att övningsutbudet så långt som möjligt också stämmer överens med intresset hos personalen."

Detta håller jag fullt och fast med om – om det betyder ett intresse för den roll som myndigheterna gett hemvärdnet som en del i Försvarsmakten.

"Verksamhetsinriktningen inom hemvärdnet har heller inte anpassats till dagens samhälle och medborgarnas krav och önskemål då det gäller deras fritid."

Om jag inte har helt fel för mig så är det regeringen som bestämmer verksamhetsinriktningen för hemvärdnet, jag hoppas att Torsten inte menar att det är medborgarna (hemvärnsmännen, som jag läser det) som bestämmer vad hemvärdnet skall göra och inte göra. Jag anser för övrigt att den inriktning som hemvärdnet har är ytterst välanpassad till dagens samhälle.

I artikeln kan jag även läsa att

140 av 160 hemvärnsmän väljer att avsluta sitt engagemang i hemvärdnet, på grund av bland annat omorganisationen. I samband med omorganisationer brukar man räkna med att mellan 10 och 20 procent slutar.

"Något är fel i hanteringen när det blir så här. Det är mycket känsligt att röra om i hemvärnets organisation och flytta på personal och områdesgränser, framför allt när det går snabbt och på lokal nivå".

Av dessa två påståenden drar jag slutsatsen att det är bra att kompaniet avslutar sitt engagemang. Som jag ser det hade Teckomatorps hemvärnskompani aldrig platsat i det moderna hemvärdnet. Ett hemvärn där det ställs krav på anpassning och flexibilitet och där det dessutom kommer att behövas ett snabbt agerande.

Jag ser även, i avrustningssiffrorna, en tendens till det för ett militärt förband ytterst farliga beteendena karismatiskt ledarskap, i dess negativa betydelse, och group-think.

Det vill säga en ledare som genom sin utstrålning får de underlydande att tro att det han

säger stämmer i alla lägen. Att man ur den information man får kopplat till det man vet sedan tidigare och egna erfarenheter inte förmår att utvidga sitt tänkande utanför de av gruppen givna ramarna.

"Att hota med polisen när det gäller att få in utrustningen bättrar ju heller inte på inställningen till hemvärdnet om man har varit aktiv hemvärnsman under många år utan har i många fall gjort att man ilsknat till och slutat".

Jag kan inte se att ett hot om polisanmälan skulle vara det första steget då man vill få in utrustning från ej aktiv personal.

"Det finns ingenting så svårt att ta itu med, ingenting så vådligt att leda, ingenting, så osäkert i framgång, som att söka införa en ny tingens ordning. Den som förändrar får nämligen som motståndare alla dem som lyckats väl i de gamla spåren och endast ljumma försvarare i dem som kan tänkas fungera i de nya."

(Machiavelli år 1469)

Anders Ohlsson
Ledarskapshandledare
Malmö Husarbataljon

13 procent kvinnor är ingen hög andel

Generalmajor Anders Lindström skriver den 21 mars till alla riksdagsledamöter för att informera om hemvärdnets verksamhet. I brevet står bland an-

nat att "Förnygringen fortsätter och andelen kvinnor är mycket hög".

Av brevet framgår att av cirka 50 000 i hemvärdnet vid årsskiftet

2004–2005 var cirka 6 000 kvinnor.

Man kan verkligen undra hur det står till med både matematiken och jämställdhetsperspektivet

hos generalmajoren när han kallar 13 procent kvinnor för en mycket hög andel.

Gunvor G Ericson
riksdagsledamot (mp)

Anders Lindström svarar: Jag är stolt över mina 13 procent

Jag är glad att du läst min information om hemvärdnet. Utifrån gällande krav måste alla som frivilligt vill tjänstgöra i hemvärdnet ha genomfört militär grundutbildning eller någon annan form av kombattantutbildning som ger dom rätt att kunna utnyttja och använda vapen. Detta medför som en konsekvens att flera män än kvinnor har lättare att

uppfylla kravet på militär utbildning som är ett måste för att kunna bli hemvärnssoldat. Huvuddelen av de kvinnor som tjänstgör i hemvärdnet kommer från Lottakåren, Kvinnliga bilkåren eller Röda korset och som där erhållit grundläggande utbildning som möjliggör att dom kan tjänstgöra i hemvärdnet. Vi har också många som genomfört vanlig

värnplikt eller 3-månadersutbildning.

Det jag bland annat ville förmedla i min information till landets riksdagsledamöter är att hemvärdnet som är en del av insatsförsvaret och som är spritt över hela landet har en stor andel kvinnor vilket jag tycker är positivt i alla dimensioner.

Min förhoppning är att det i framtiden blir fler, män eller kvinnor, som vill ansluta sig till hemvärdnet och ha förmåga att lösa de uppgifter riksdagen beslutat att hemvärdnet skall kunna lösa.

Frågan om kvinnlig värnplikt är en annan fråga som riksdagen har att besluta om.

Anders Lindström
rikshemvärnschef

Låt regementena utbilda hemvärnsplutoner

Tremånadersutbildning med inriktning hemvärn har en framtid.

Olika signaler har givit vid handen att värnpliktsutbildning med inriktning hemvärn inte har utfallit bra och därför skall upphöra. Om det skulle vara så, är detta en starkt begränsad bild och därmed felaktig. Efter allt det beröm som Eksjö Garnison erhållit under alla de år som ovanstående utbildning bedrivits, så blir man minst sagt mållös när rykten ger vid handen att utbildningen skall skrotas.

Vi i Eksjö var först ut (1997) och har nått goda resultat med samtliga soldater. Konceptet med hemvärnsutbildade befäl på plutonerna, samt den regelbundna kopplingen till hemvärnsförband på orten, utföll mycket bra. Utbildningsinnehållet, som man under de tre första åren enades om på HvSS, har till och med varit tillräcklig för befattningar i internationell tjänst.

Flera ungdomar har hört av sig till mig och frågat om jag tror ut-

bildningen kan komma tillbaka. På flera platser i landet är det besvärligt med nyrekryteringen och den blir sannerligen inte bättre av det läge som nu råder.

Jag tror inte att en framtida värnpliktsutbildning, omfattande cirka 10 000 värnpliktiga på årsbasis, kommer att räcka till för att personalförsörja hemvärnet. Givetvis måste andra lösningar komma till stånd.

Jag vill att tremånadersutbildning med efterföljande placering i hemvärnet skall bli en naturlig avslutning av ungdomsutbildningen för de som vill. Vissa kommer att välja en längre värnpliktstid som också är bra för att tillgodose behovet av chefer.

Hälsning vid färd på tåg, buss, spårvagn o. d.

Mitt förslag är att samtliga kvarvarande utbildningsplattformar får uppdraget att utbilda tremånaders hemvärnsplutoner. MD-organisationen får uppdraget att via ungdomsverksamheten rekrytera blivande värnpliktiga till plutonerna.

Dessutom ges MD-organisationen uppdraget att kontinuerligt följa upp verksamheten.

Det har framförts att om vi gör som jag föreslår enligt ovan, blir det konkurrens mellan tremånadersutbildningen och övrig värnpliktsutbildning. Jag förstår inte ett sådant resonemang då det i tidningen "totalförsvars-FOLKET" sid 15, i faktarutan redovisas att det förra året, efter mönstring, fanns 25 504 som uppfyllde kraven!

Även hemvärnets gruppchefsutbildning samt avtalsorganisationernas befattnings- och stridsutbildning skulle kunna kopplas ihop med tremånadersutbildningen.

Hälsning vid inspektion (visitation).

Jag är övertygad om att den här typen av kraftsamling skulle vara mycket mer kostnadseffektiv än det som organisationerna håller på med i dag.

Finns viljan är ovanstående förslag fullt möjligt att genomföra, och kan bli en mycket viktig del för att uppnå målen enligt försvarsbeslutet. Det handlar enbart om viljan att klara ut frågan: "Vad vill vi med hemvärnet?"

Jan-Olof Liljedahl
Major och chef för Höglandets hemvärnsbataljon, frivilliganställd instruktör under samtliga 3-månadersplutoner i Eksjö garnison

Kraftsamla frivilligpressen

Stora vinster finns i att slå samman de olika tidningarna inom frivilligförsvaret.

Alla organisationer inom frivilligförsvaret håller sig med förbundsblad och liknande publikationer. Det har varit viktigt för kontakten med, och information till medlemmarna. Lika viktigt har det varit att informera politiker och andra beslutsfattare om verksamheten.

Från en trevande början med maskinskrivna och stencilerade blad, har de utvecklats till påkostade färgtryck i samma nivå som annan fackpress.

Journalistiskt har de varierat allt ifrån "husbondens röst" till kvalificerad fackpress med inslag av fri och öppen debatt.

Skilnaden i det avseendet har mest berott på hur väl demokratin fungerat i organisationen. Vissa organisationer har sin förbundsordförande eller lik-

nande som ansvarig utgivare, och det är absurt hos en organisation som har som huvuduppgift att försvara demokratin! Kontrollen av "rättning i ledet" underlättas om förbundsordföranden förhindrar debattartiklar som ställer sig kritisk mot organisationen eller dess ledning. Möjligheten att skapa personkult kring utvalda är inte mindre än vad som förekommit i diktaturstater. En förbundstidning har de senaste åren haft sex helsidor om en person i sin ledning. Inte kopplat till verksamheten, utan vad han gör på fritiden, hans sommarstuga, vad han läser för böcker. I en del tidningar har det också förekommit bildmaterial som är tveksamt med hänsyn till att utomstående läser tidningen.

Självklart skall ansvarig utgiva-

re för en tidning vara oberoende.

Förbundstidningar är kostsamma att framställa. Huvuddelen av kostnaderna är tryckning och distribution. Den fasta bemanningen på redaktionerna är inte större än en halv till en och en halv tjänst, och då kan man ändå anta att det görs dubbelarbeten genom att alla redaktörer jobbar på samma tema, till exempel att informera om nedskärningar i försvaret.

Stora vinster finns i att slå samman de olika tidningarna inom frivilligförsvaret.

Man kan använda det populära militära begreppet "kraftsamling".

Alla tidningar har idag heller inte den redaktionella kvalitet som till exempel Hemvärnet har.

Värdet av att en FRO:are får veta vad som händer hos FFK är inte utan betydelse.

En totalt sett starkare (och oberoende) redaktion ökar kvaliteten, samtidigt som de totala tryck- och distributionskostnaderna minskas. Jag är medveten om att många kommer att invända mot mitt förslag med hänvisning till organisationernas integritet, men det kan avfärdas med ett enda ord, och det är "revirpinkande".

Nya media som internet svarar mer och mer för snabb information till berörda, och som bekant är det inte frivilligförsvarets huvuduppgift att producera tidningar.

Jan Andersson
Eskilstuna

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din militär-distriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

Slutpunkten i Värmland blev folkfest

Nerike-Wermlands Caroliner anföll i uniformer från den tid det värmländska och närkingska infanteriet var ett och samma förband.

Mitt i en positiv utveckling för det värmländska hemvärnet kom försvarsbeslutet med det definitiva beslutet att Värmlandsgruppen läggs ned och ansvaret går över till Livregementets grenadjärgrupp i Örebro. Snart upplöses också militärdistrikten och det blir förmodligen K3 i Karlsborg som får det formella ansvaret för hemvärnsutbildningen i de båda landskapen.

Men värmlänningar är optimister och avslutningsceremonin i april liknade mer en folkfest än ett sorgetåg. Ceremoni, försvarets dag och extra hemvärnsting med middag bakades ihop till en helhet. Kristi-

nehamnarna strömmade till sitt regemente för att titta på paraden, militärhistoria och flyguppvisning.

– Det blir långt till Örebro från norra och västra Värmland. Hemvärnet måste därför ta ett större ansvar för sin egen utbildning, sa avgående chefen för Värmlandsgruppen, överstelöjtnant Håkan Grahn i sitt avskedstal. Sen blev chefen för den sammanslagna gruppen, överstelöjtnant Anders Domhagen upp i talarstolen. Ämnet var Värmlands regementes fana. Den är en samlingspunkt och påminner oss om frihetens oskattbara arvedel och vår nationella försvarsmakt som ska upprätthå-

la landets självständighet.

Men har detta någon betydelse i dagens fredliga förhållanden, frågade sig Anders Domhagen och svarade att fanan påminner oss om samhörigheten med förbandet och den gemensamma värdegrunden.

För en nutida publik kan den militära traditionsretoriken lätt slå över i pekoral, men inte denna gång. Samhörighetskänslan med hemvärnet och bygdens regemente var för stark.

– Fanan sporrar till plikttrohet, självupppoffring och gott kamratskap, fortsatte Anders Domhagen och utvecklade detta tema: Genom att inte

tänka på sin egen bekvämlighet i första hand fyller den enskilde sin plats och denna är aldrig så obetydlig att försummelser inte kan få allvarliga följder för de andra.

– Jag lovar att i alla skiften ära och hedra symbolen för detta, avslutade Anders Domhagen.

Håkan Grahn inspekterade sina bataljoner för sista gången och fanvakten som drillats av Lars-Eric Sundin marscherade ut. Tidningen kan avslöja att den gick i noggrann marsch ända bort till Värmlandsgruppens hus, även om den då för länge sedan var utom synhåll.

Text & foto:
Ulf Ivarsson